

Sala R
Gab. R
Est.
Tab. 12
N.º 12

R
12
12

Aristotelis de reprehē

sionibus Sophistarum.
Liber unus.

NICOLAO CROVCHIO

Rhotomagensi interprete.

CONIMBRICAE.

Apud Ioannem Barrerium: & Ioannem
Alvarez.

M. D. XLIX.

Nicolaus Grouchius

omnibus in Regio Lusitaniæ Gymnasio studiosis
Philosophiæ auditoribus. S. P.

ALI I libri, quos de ratione disserendi ab Aristotele
& Porphyrio transtulit Perionius, licet multis in
locis a nobis emendati, sub illius tamen nomine ex-
cussi sunt: hic de sophistarum reprehensionibus eo-
dem iure esse non potuit, quia non eadem huius atque aliorum fuit
causa. Cum enim ego id tantum spectarem, ut studiosis philosophiæ
auditoribus, non modo latine, sed etiam plane ac dilucide loquentem
Aristotelem audire posthac in hoc regio gymnasio liceret: in alijs
libris, paucis admodum mutatis, ab ijs quæ latine, & eleganter scri-
pserat Perionius, id, quod institueram, facile præstiti: in hoc tamen mul-
tis in locis dilucidam orationem, veramque Aristotelis sententiam
in Perionio (quod pacetamen tanti viri dixerim) desideravi, ut sa-
tius esse duxerim totum a principio librum de græco vertere, quam
tantopere immutare, ut minimam a suo authore partem habere vi-
deretur. Meum consilium, ut in omnium studiosorum philosophiæ
utilitatem collatum est, ita omnibus, opinor, æquis iudicibus proba-
bitur: Eruntque æquiores, si hanc nostram cum Perionij interpreta-
tione conferant. Non quo homini eloquentissimo vlla me ex parte
conferendum esse prædicem: sed fidelius certe, ni fallor, & planius
a nobis versum esse hunc librum iudicabunt, qui utrumque legerint.
Valete. Conimbricæ, ex regio gymnasio. X. Cal. August.

M. D. XLIX.

Aristotelis de reprehē

sionibus Sophistarum.
Liber unus.

DE Sophistarū autem reprehensionibus, & de
iis, quæ speciem habent reprehensionum, re-
uera tamen fallaces ac vitiosæ conclusiones
sunt, nunc dicendum. In quo ego naturam
imitatus ab his potissimū exordiar, quæ sunt huius dispu-
tationis prima veluti elementa. Ac primū quidem
alias esse veras ratiocinationes, alias, quæ tantū vide-
antur, nec sint ratiocinationes, iam per se propemodum
est perspicuum. Atque ut alijs in rebus, ita in argumen-
tationibus propter quandam rerum inter se similitudi-
nem id accidit. Sunt enim inter homines alii, quibus re-
uera inest bonus corporis habitus, in alijs, aut tumor qui-
dam talis, qualis esse hostiarum solet in sacris curiali-
bus per æmulationem curiarum: aut fictus ad eam rem
ornatus bonam corporis habitudinem imitatur. Sunt
item, qui sua ipsi forma pulchri sunt: alij autem, qui per
fucum tantū tales videntur. Nec dissimilis est in re-
bus inanimatis ratio, in quibus sunt nonnullæ, quæ ut
videtur, ita reuera sunt, aut argentū, aut aurum: sicut

cum non sint, falsa quadam specie iudicio sensuum vi-
 dentur: ut lithargyrina, & stannea videntur esse argen-
 tea, quae felle tincta sunt, aurea. Eodem plane modo ra-
 tiocinationes, & reprehensiones aliae sunt, aliae propter
 imperitiam videntur. Sunt enim imperiti homines iis pro-
 pmodum similes, qui procul res prospiciunt. Ac vera
 quidem tum ratiocinatio est, cum ex quibusdam positis
 quidpiam ab iis, quae posita sunt, diuersum ob id necessa-
 rio sequitur, quia illa sunt anteposita. Reprehensio au-
 tem, cum est ratiocinatio, per quam non modo conclusio,
 sed eius etiam disparatum conficitur. Fallaces autem
 in utroque genere orationes sunt, quae idem, quod illae,
 efficere videntur, nec tamen efficiunt. Id quod multis
 quidem ex causis euenit, sed vnus est inter omnes vulga-
 tissimus & latissime patens locus, ex rerum vocabulis.
 Quia enim ipsis per se rebus in medium prolati, consta-
 re disputatio non potest, eo que verbis, quasi notis quibus-
 dam, pro rebus uti cogimur: propterea fit, ut idem ferè vsu
 veniat, quod in subducendis per calculos rationibus, ne-
 pe, ut verborum, ac rerum eandem omnino esse rationem
 existimemus. In quo nos longè latè que erramus: tantum
 enim inter illa interest, ut verborum & orationum cer-
 tus sit ac definitus numerus, rerum infinitus. Unde effi-
 citur, ut vna oratione, aut nomine multas res significari
 sit necesse. Et quemadmodum in subducendis calculis

qui rudes sunt, & quid suo quique loco valeant calculi, nesciunt, ab ijs, qui sunt in eo genere periti, facile circumveniuntur: Ita in sermonibus conferendis, qui ignorant, quæ sit verborum vis & significatio, facile siue differant ipsi, siue aliorum audiant sermones, decipiuntur. Atque illa quidem vna causa est præter alias, quæ postea explicabuntur, cur sæpe videantur esse ratiocinationes aut reprehensiones, quæ non sunt. Quoniam autem quibusdam illud est ingenium, ut se operæ præcium maius facturos existiment, si sapientes videantur nec sint, quàm si essent nec viderentur (est enim sophisticè simulata & non vera sapientia, & sophista is dicitur, qui ex ea quam præ se fert non vera, sed simulata sapientia quæstum facit) Illud profecto ex ijs perspicuum est, tali ingenio vatis hominibus magis elaborandum esse, ut sapientis officium præstare videantur, quàm ut faciant, nec videantur. Est autem (ut singula cum singulis conferam) sapientis in re quæque officium, ut rogatus de ijs rebus, quarum habet scientiam, nil falsum dicat, & ut, si quem in errore versari senserit, illum coarguat, et de falsa opinione deducat. Quorum prius in bene reddenda ratione de ijs, quæ interrogantur, positum est: posterius in bene interrogando, si quid sit, de quo reposcenda sit ab altero ratio, cernitur. Necessè igitur est, ut qui sophistæ munus probè fungiverit, illud fallaciarum argumentorum genus, de quo paulo

ante diximus, imprimis exquirat: quandoquidem in eo tantum est momenti, ut hac sit una ratio, qua sapientia opinionem, in qua illi sunt omnia, consequi possit, si talium argumentorum facultate instructus sit. Ad esse quidem nonnulla huius generis argumenta, & huiusmodi facultatem ab ijs, quos sophistas appellare solemus, expecti, satis explicatum est. Nunc quot sint rationum sophisticarum genera, & quis sit numerus singularum facultatum, ex quibus constat hac tota facultas, & quot partes sint huius tractationis, quam instituimus, & si qua sunt alia, qua ad huius artis perfectionem pertinent, dicamus. Sunt igitur ad differendum quatuor omnino argumentorum genera: Unum est eorum, qua proprie ad docendum sunt accommodata: alterum eorum, qua dialectica vocantur: Tertio genere continentur ea, qua ad probandum & examinandum alterum adhibentur. In quarto genere sunt, qua contentiosa appellantur. Atque illa quidem ad docendum sunt accommodata, qua constant ex proprijs cuiusque disciplinae principijs, nec vim habent ab eo, quod respondentem probatur: Credere enim & indubitatae fidem habere eum oportet, qui discere aliquid velit. Dialectica autem sunt, quibus utraque pars contradictionis ex probabilibus concluditur. Illa vero ad tentandum & examinandum alterum apta dicuntur, qua ex ijs modo vim habent, qua ei probantur.

quocum disputamus: quæq; talia sunt, qualia ignorare non possit, qui sibi alicuius rei scientiam tribuit & arrogat. Quæ verò ratione id sit faciendum, alijs in libris docuimus. Contentiosa autem sunt, quæ ex ijs, quæ probabilia videntur nec sunt, aut concludunt necessario, aut non concludunt, sed modò videntur. Ac de ijs quidem, quæ ad docendum & demonstrandum valent, dictum est à nobis in analyticis: de dialecticis autem, & ijs, quæ ad examinandum alterum adhibentur, in superioribus libris: nunc de contentiosis dicamus. Primum autem intelligendum est quot, & quæ sint ea, quæ differendo sibi proponunt, qui contentionis modò, et vincendi causa disputant: quæ sunt quinque, reprehensio, falsum, incredibile quòdque sit contra omnium opinionem, solæcismus, et quintum cogere eum, quicum disputant, nugari: quod est eiusdem verbi inepta & inanis repetitio. Atque illa quidem sibi proponunt, ut aut reuera assequantur, aut certè ut a se qui videantur. Hoc enim est, quod primum & maxime contendunt huiusmodi homines, ut coarguere respondentem videantur: secundo loco falsum aliquid volunt concludere: tertio ducere eò aduersarium, ut admirabile aliquid & contra opinionem hominum dicere cogatur: quarto ut eum, si possint, cogant solæcismum committere, quod est aduersarium vi rationis adductum videri non posse effugere, quin barbarè loquatur: postremò ut ad

ineptiam eiusdem verbi iterationem adducant. Sunt autem reprehensionum generales duo modi: vnus in verbis, alter in rebus. Atque ille quidem modus, in quo vis captio- nis ex verbis oritur, in sex partes distribuitur, quae sunt vo- cabuli multiplicitas, orationis ambiguitas, coniunctio, diuisio, accentus, forma dictionis. Esse autem tot, nec plu- res partes, non modo inductione doceri, sed etiam ratioci- natione non vna quidem fortasse, sed hac certe demon- strari apertissime potest, nempe quia non possit praeter il- los modus alius reperiri, quo non idem semper iisdem ver- bis & orationibus dicamus. Ex nominis multiplicitate haec omnes captiones ducuntur, Quae memoriter ab alio re- citantur, ea grammatici $\mu\alpha\upsilon\theta\acute{o}\nu\sigma\iota$, ergo qui docti sunt $\mu\alpha\upsilon\theta\acute{o}\nu\sigma\iota$: Homonymum est $\mu\alpha\upsilon\theta\acute{o}\nu\sigma\iota$, interdum enim idem valet quod intelligere rem aliquam, interdum si- gnificat idem quod discere. Quod quemque facere oportet, id bonum est: saepe autem vsuuenit, ut mala nos subire oporteat: malum igitur aliquod bonum est. Oportere duobus modis accipi potest: Uno modo pro eo, quod necessarium est: quae significatio ad mala saepe pertinet: sunt enim quae licet mala sint, nobis tamen necessario subeunda sunt: Altero modo quod bonum est officioque consenta- neum, hoc verbo intelligitur. Qui surgebat, stat, & qui conualescebat, valet: at qui surgebat sedens, & conuale- scebat a grotans: stat igitur sedens, & valet a grotans.

A Egrotantem facere aliquid, aut pati, non habet vnā
 t.icum significationem: sed interdum huius generis par
 ticipia significāt eum, qui nunc aut egrotat, aut sedet:
 interdum verò qui egrotabat prius, aut sedebat. Illud ta
 men verum est, eum, qui cōualescebat, egrotantem etiā
 num fuisse: qui autem valet, non est egrotans, nisi ita ac
 cipias, vt eum significet, qui prius egrotabat. Ad ambi
 guitatem orationis hæc omnia sunt referenda: Ego vellē
 me hostes capere: Item illud: Quod quisque cognoscit, il
 lud ipsum cognoscit. Hæc enim oratio vel ad cognoscen
 tem, vel ad rem cognitā referri potest. Item illud: Quod
 quis videt, illud ipsum videt: columnam autem videt quis
 piam: colūna igitur videt. † Quod esse dicis, tu illud ip
 sum dicis: lapidem autem esse dicis: tu igitur illud ipsū,
 lapis scilicet, dicis. Postremò illud quoque ambigū est,
 εἰς ὃν τὰ προλοκί: nā & hoc dupliciter accipi potest. Uno
 modo, vt significet loqui aliquem, qui taceat: Altero, vt
 de rebus mutis loqui aliquem declaret. Sunt autem tres
 potissimū modi, quibus omnis homonymia & amphi
 bolia continetur: Unus est, quando aut oratio, aut voca
 bulū propriè ac per se multa significat, vt aquila, canis:
 Alter est, quando ex vsu loquendi multiplicitas nasci
 tur: Tertius, cum verba coniuncta multis modis accipi
 possunt, separata simplicem habent significationē: qua
 le est illud, scire literas. Ut enim multiplicia non sine

Exemplū hoc
 licet omnino
 nō exprimat
 græcum, ta
 men quan
 tū patitur
 latinus ser
 mo ad gre
 cū proxime
 accedit.

Singula hæc verba, scire, & literas, coniuncta tamē mul-
 tis modis accipi possunt. Aut enim significant ipsas lite-
 ras scientia capaces esse, aut verò literarum cognitionē
 habere alterum. Ac modi quidem, quibus homonymia
 aut amphibolia continetur, hi sunt, quos exposuimus.
 Nunc de coniunctione dicamus, ad quā hæc pertinent
 omnia: Posse sedentem ambulare, posse non scribentem
 scribere. Etenim hæc duo non idem significant, cum
 est coniuncta, & cum est diuisa orationis sententia. Est
 autē huius orationis. posse non scribentem scribere, sen-
 tentia cōiuncta, cum significat eū, qui nō scribit, posse,
 cum non scribit, scribere: diuisa autem, cum eam vim
 habet, posse eum, qui nunc non scribit, postea scribere. Est
 etiam illud ex coniunctione ductum, Quas scis literas,
 modo didicisti eas: Item illud, Quod vnum solum potest
 ferre, multa potest ferre. Ex diuisione autem ista ducū-
 tur, Quinque sunt duo, & tria, atque ita paria, & im-
 paria: Item illud, Maius dicitur, quod tantum est quā-
 tum alterū, & aliquid amplius: ergo quod maius est, tā-
 tum erit, quantum alterum, itaque æquale. Neq; enim
 idem valet oratio, cum illius sententia modo diuisa, mo-
 dō coniuncta accipitur: qualia sunt hæc, Ego te seruū
 feci liberum: Quinquaginta hominum centum heros
 liquit Achilles. Ex accētū autem vix oritur captio, ni-
 si si descripto sit controuersia. Nam in scripto & poema

e sepe locum habet. Quo modo liberatur eorum calum-
 nia Homerus, qui apud illum dicunt absurde scriptum
 esse, ἔκκαταπύθεταὶ ὀμβραῖ. Dicunt enim male accipi accē-
 tum illius particula ἔ, qua non circumflexo, sed acuto
 notari debet hoc modo ἔ. Item cum ille locus Homeri re-
 prehenditur, ubi de somnio Agamemnonis agitur, ita
 occurrunt, ut dicant non esse illa accipienda quasi Iouis
 verba, Διδόμεν δὲ οἱ εὖχος ἀπέδωκε, sed ijs verbis imperare Io-
 nem sōno, ut det ipse somnus Agamemnoni illud, ut fiat
 sui voti cōpos Agamemnon, ita ut Διδόμεν pro Διδόμεναι
 accipiatur. Ac de accentu quidem hactenus. Ex for-
 ma autem dicendi tum duci intelliguntur captiones,
 quando alterius verbi specie falsi in ijs eandem esse rati-
 onē interpretamur, in quibus nō est eadem ratio: Veluti
 cum masculinum ad fœmininum genus transferimus,
 aut contrā fœmininum ad masculinum, aut verò, cum
 neutrum genus male accipimus: Et cum ad qualitatem
 transferimus quantitatem, aut contrā ex qualitate fa-
 cimus quantitatem: Et cum id, quod facere significat,
 in patiendi significatione accipimus. Deniq; cum id,
 quod certam quandam affectionem declarat, pro actio-
 ne sumitur, eodēque modo in alijs omnibus categorijs,
 quomodo superioribus libris à nobis diuisa sunt. Illud
 enim vsuuenire interdum, ut quod actionem non signifi-
 cat, si tantum speciem vocabuli spectes, ita accipiatur

quasi facere aliquid significet, vel hoc exemplo intelligi
 potest: Valere dicendi forma simile est his verbis, secare,
 & edificare: & tamen illud qualitatem & certam quan-
 dam affectionem significat, hac actionem: nec dissimi-
 lis est in alijs ratio. Ac de locis quidem, ex quibus ductæ
 ex verbo captiones eruuntur, satis. Sequitur, ut de fallaci-
 bus conclusionibus, quæ in rebus continentur, dicamus,
 quarum septem sunt genera: Primum est ex accidente:
 secundum ex eo, quod simpliciter aliquid dicitur, vel nõ
 simpliciter, sed cum aliqua adiectione, aut partis, aut lo-
 ci, aut temporis, aut affectionis ad alterum: tertium est
 ex ignorantia reprehensionis: quartum ex consequenti:
 quintum ex eo quod sumitur illud ipsum, quod iam in-
 de à principio in quaestione positum est: sextum ex eo quod
 pro causa ponitur, quod minimè est causa: septimum ex
 eo quod quæ multa sunt interrogationes pro vna acci-
 piuntur. Ac fallaces quidem ex accidente conclusio-
 nestum ducuntur, quando rei subiecta, & accidenti ea-
 dem omnia attribuuntur: quia enim multa sunt in eodẽ
 subiecto, quæ eius modò sunt accidentia, propterea non
 necesse est eadem omnia rei subiecta cõuenire, & omni-
 bus rei subiecta attributis: nisi velimus fateri omnia,
 quæ sunt, esse eadem: quemadmodum sophista dicunt.
 In quo vel hac ratione vtuntur, si est diuersus ab homine
 Coriscus, est à seipso diuersus: Coriscus enim homo est: vel

ista, Si est diuersus à Socrate Coriscus, sit autem Socra-
 tes homo, diuersum esse Coriscum ab homine necessariò
 fatendū est. Hac autem est huius captionis occasio, quòd
 ita forte accidit, ut is, à quo diuersus est Coriscus, homo
 esset. Ex eo autem, quod omnino ac simpliciter esse dici-
 tur, id quod verè dici potest hoc vel illud esse, aut quod ex
 parte modò aliqua non propriè, et vitiosa nascitur cõ-
 clusio, quando ita accipitur quod ex aliqua tantum par-
 te verum est, quasi omnino ac simpliciter verum esset.
 Veluti si quis aut ex eo quòd res, quæ non est, opinabilis
 est, vellet concludere esse rem, quæ non est (neq, enim idem
 valet rem esse omnino, quod esse aliquid tale) aut contrà
 rem aliquam, quæ sit, non esse, quia de illa negetur alia
 quædam res: verbi gratia, quia verum sit rem illam non
 esse hominem. Multum enim interest dicas, rem nō esse
 simpliciter & sine vlla adiectione, an verò non esse hoc,
 aut illud. Sed quoniam si verba modò spectes, maxima
 est a finitas & coniunctio inter ista, esse quidpiam, &
 esse, itémque non esse quidpiam, & non esse, idcirco fit,
 ut distinguere hæc inter se non videantur. Quod autem di-
 xi, in eo quod non omnino esse, sed cum adiectione tale
 aliquid esse dicitur, idem intelligendum est, quando id,
 quod in parte modò aliqua & quodam modo verum est,
 ita accipietur, quasi simpliciter omni que ex parte verū
 esset. Exempli causa, si Indus aliquis, cum sit toto corpo-

re niger, dentes albos habeat, erit igitur idem albus, & nō
 albus. Item si pars vna sit vno colore tincta, altera que al-
 tero, inerunt igitur in eodem subiecto duo aduersa. Por-
 rō autem harum captionum causa in quibusdam faci-
 le perspicitur, veluti si postquam sumpseris nigrum esse
 A Ethiopem, roges, num sit albus dentes (vt poeta loquun-
 tur) tum eo sumpto ad extremum omni absoluta inter-
 rogatione, putes te necessaria conclusione effecisse, ni-
 grum esse eundem & non nigrum: In alijs quibusdam
 saepe vsuuenit, vt sit difficilis explicatio, idq; ex duabus
 potissimum causis: Prima est, quando ex eo, quod cum
 adiectione alicuius partis dicitur, simplex & absoluta
 pronuntiatio recte sequi videtur: altera cum ita alteri
 conueniunt alia, vt sit difficile perspicere, vtrum ex illis
 simpliciter ac omnino dici iudicandum sit: quem admo-
 dum euenire solet, cum duo aduersa pariter alicui in-
 sunt: tum enim aut vtrumque, aut neutrum simpliciter
 dici admittendum videtur: Verbi gratia, si dimidium
 totius cuiusdam album est, & alterū dimidium nigrū,
 sitne illud nigrum potius an album appellandum, incer-
 tum est. Captiosa autem argumenta, quae ex eo vim ha-
 bere videntur, quod nō sit constitutū ac definitum, quid
 sit ratiocinatio, aut reprehensio, omnia ex omisa ali-
 qua definitionis parte oriuntur. Etenim reprehensio est
 contradictio vnius & eiusdem non nominis, sed rei et no-

minis, atq; adeò eiusdem nominis, ut nō synonymum sit,
 sed idem ipsum: quæ contradictio ex ijs, quæ sunt posita,
 ita sequitur necessario, ut in sumptionibus non sit acceptū
 illud, de quo instituta est disputatio, quæ deniq; ita fa-
 cta est, ut pars utraq; in eodem, ad idem, eodem modo, et eo-
 dem tempore sumatur. Quæ omnia quo modo reprehensi-
 oni cōveniunt, eodem possunt errori omnino ac deceptio-
 ni convenire. Quoniam ergo horum aliquid, quæ in de-
 finitione posita sunt prætermittitur, idcirco fit, ut repre-
 hendere alterum videatur, qui tamen reuera non coar-
 guit: Ut, duo ad unum sunt dupla, ad tria non sunt du-
 pla, est igitur aliquid duplū & nō duplum: Item si unū
 cum uno collatum in longitudine superet illud duplo, in
 latitudine autem non duplo, videbitur idem facta etiā
 ad idem comparatione, duplum esse & non duplum: sed
 non in eadem certè re utrumq; dicitur. Postremò si fa-
 cta sit ad idē comparatio, cernaturq; in eadem re utrumq;
 & eodem modo, ad idem autem tempus utrumq; non per-
 tineat, erit etiam ex hoc loco ducta fallax & captiosa re-
 prehensio. Verum quæ ducta est ex hoc loco reprehensio,
 potest etiā pertinere ad aliquem ex ijs, quos in verbis esse
 diximus. Captiones autem, in quibus id ipsum accipitur
 in sumptionibus, de quo est instituta disputatio, ysdem,
 & tot modis fiunt, quot, & quibus petitio principii com-
 mittitur. Causa autem, cur speciem aliquam reprehensio

orum habere nobis videantur, est quia discernere interdum non possumus, quid idem sit cum eo, quod à nobis ad disputandum propositum est, & quid diuersum. Fallaces autem ex consequentibus reprehensiones inde vim habent, quòd retroverti consecutiones existimemus, quæ minimè retro cōmeant. Quia enim ex hoc illud necessario sequitur, ideo vicissim ex illo hoc effici necessario opinamur. Atque ex eodem hoc genere sunt falsæ illæ opiniones, quæ gignuntur ex sensu perceptione. Quia enim mellis consequens est flauus color, inde fit, ut sape fel pro melle accipiatur: Et quoniam pluuia consequens est madefieri terram, si madida sit terra pluuisse statim existimamus: quod tamen minimè necesse est. Pertinet etiam ad hoc genus illa ferè oratorum argumenta, quæ ex signis ducuntur. Illi enim, ut probent adulterum esse aliquem, consequentia accipiunt: Ut, quòd accuratius comptus & omni genere ornatus sit, aut quòd oberrare noctu conspiciatur, quæ tamen multis insunt, quibus attributum illud non possit conuenire. Nec dissimilis est in ijs argumentis ratio, quibus hi vtuntur, qui syllogismis non signis differunt: Quale est illud Melissi, quo infinitam esse vniuersitatem hoc modo ostendere conatur: Vniuersitas est ingenita (nam ex nihilo nihil gignitur) Quod autem genitum est, principium habet: Itaque si ingenita est vniuersitas, omni principio careat necesse.

est: infinita igitur: Quæ profecto infirma est minimèq;
 necessaria conclusio. Nam ut verum sit omne, quod gene-
 ratum est, habere sua quædam principia, cur, quæ so, vi-
 cissim id erit necessarium, ut omne, quod principium hæ-
 bet, genitum sit: Illud sanè nō magis necessariū quàm
 hoc: Si quis habet febrem calet: ergo si quis calet habet fe-
 brem. Sequitur locus, cum non causa tanquam causa
 accipitur: quò referenda sunt omnes captiones, quæ ex
 eo nascuntur, quòd in sumptionibus aliquid tale accipi-
 atur, quale potissimum videatur esse causa reprehensio-
 nis, cum reverà ea non sit causa, cur ad extremum illud
 efficiatur, quod concluditur. Quod in ijs maximè ratio-
 cinationibus vsuvenit, quæ aduersarium urgent incom-
 modo. Semper enim quod huiusmodi ratiocinationibus
 refellitur, est vna ex sumptionibus. Si igitur præter ne-
 cessarias sumptiones ante conclusionem acceperis illud,
 vnde incommodum sequi debeat, illa sæpe videbitur esse
 causa, cur tu coarguas absurda conclusione aduersari-
 um, quæ non erit: Exempli causa, si probare velis, quòd
 idem non sint vita & anima, & hac tu ratione utaris. Si
 aduersatur omnino ortus interitui, & cuidam interitui
 aduersabitur quidam ortus: Est autem mors quæ vitæ
 est contraria, interitus quidam: Erit igitur vita ortus
 quidam, & viuere gigni ac oriri, quod fieri omnino non
 pōte st: Quare verum illud non fuit, vitam & animam

idem esse. H act u profectoratione non confecisti quod volebas: Nam vt illud nemo dicat, nil interesse inter animam & vitam, nihilominus idem illud incommodum sequitur: si illud modò admittat quispiam, cum mors interitus quidam sit, eam esse vitæ contrariam, interitui autem generationem. Ac huiusmodi quidem rationes non sunt ita vitiosæ, vt nil omnino necessariò efficiant, sed cum necessaria conclusiones sint, ad illud modò conficiendum, quòd propositum est, infirmæ ac minimè necessaria dicuntur. Neque his captionibus respondentes modò falluntur, sed etiam qui contrà disputant, sæpe numero in conclusiones huius generis incurrunt, cum se optimè argumentari existimant. Atque illa quidem sufficiant de captionibus, quæ tum ex consequenti tum ex non causa ducuntur: Postremus locus superest, duas interrogationes quasi unam accipere: quò tum referendæ sunt captiones, cum non putat respondens multas esse interrogationes, ob idq; quasi ad vnâ interrogationem simplicem dat responsionem. Ac nonnullæ quidem interrogationes sũt, quas facile videmus multas esse, ideòq; non esse ad illas simpliciter respondendum: Cuius generis est ista, Sitne terra mare, an cœlum? in alijs quibusdã non ita facile perspicitur: quas interrogationes ij, qui respondent, perinde quasi vnum esset quod rogatum est, aut admittunt, quia nil habent, quod rectè ad interroga

eum respondeant, aut coargui reprehendi que meritò vi-
 dentur: Exempli causa, Nunquid hic, & ille homo est?
 qui igitur hunc, & illum cedit, hominem verberat, non
 homines: Item illud, Positis quibusdam, quorum partim
 bona sunt, partim mala: Suntne illa omnia bona an ma-
 la? Hic enim utrumuis dixeris, vno modo habebit, qui cō-
 trā disputat, vnde te non ille quidem verè coarguat, sed
 videtur certè reprehendere, aut vnde eò te deducat, vt ab-
 surdum aliquid dicere videare: nam in bonis aliquid nu-
 merare, quod minimè bonum est, aut contrā in nō bonis,
 quod bonum, absurdū est. Alio modo, hoc est, si alia qua-
 dam præter eā assumat, habebit vnde te vera reprehensi-
 one coarguat: Veluti si quis iam antè concessisset, eadē
 ratione vnum, & multa dici alba, nuda, caca. Nam si
 cacum id appellatur, quod cum in genere eorum sit, quæ
 videre possint, caret sensu oculorum, caca illa dicentur,
 quæ non vident, cum in genere tamen earum verū sint,
 quæ oculorum sensu prædita esse possunt. Hic igitur si
 de duobus rogaueris, quorum vnum videat, alterum non
 videat, & alius simpliciter respondeat, illud necessariò
 efficietur, vtrāq; sensum oculorum habere, aut caca esse,
 quod fieri omnino non potest. Aut igitur illa, & tot fal-
 laciū ratiocinationum, & reprehensionum genera sta-
 tuenda sunt, quæ, & quot modo exposuimus, aut si mali-
 mus vnum quasi omnium principium constituere, reuo-

canda sunt omnia ad ignorantem reprehensionis. Nā
 posse omnes modos, quos paulò ante docuimus, referri ad
 definitionem reprehensionis, potest his rationibus intelli-
 gi: Primum si infirma est conclusio. Est enim hoc in defi-
 nitione reprehensionis positum, ut ex ijs, quæ posita sunt,
 conficiat id quod vult, atq; ita conficiat, ut necessaria sit
 re ipsa cōclusio, non tantum videatur. Deinde verò si sin-
 gulas definitionis partes persequamur, idem illud planū
 fiet. Nam ex ijs captionibus, quæ sunt in verbis, nonnul-
 la ex eo ducuntur, quòd dupliciter, non singulari signi-
 ficatione aliquid dicatur: ut quæ sunt ex homonymia,
 ambigua oratione, & dictionis forma. Solent enim ista
 omnia, quasi vnum quidpiam significarent, ita usurpa-
 ri. Reliquæ autem, ut quæ sunt à coniunctione, diuisione,
 & accentu, captionis inde originem habent, quòd nā
 eadem semper oratio, aut nomen sumatur. Atqui ut fiat
 reprehensio, aut omnino syllogismus, oportebat sicut ea-
 dem res est, ita eadem esse nomina, & orationes, atq; ita
 eadem, ut si de tunica, verbi gratia, concludendum esset
 aliquid, non esset illud sub nomine vestis concludendum,
 sed sub eodem ipso nomine tunica: non quò illud in alte-
 ro nomine non tam verum sit, quam in hoc: sed quia sub
 illo altero nomine adhuc non confectum est necessariò,
 quod propositum erat: sed illa præterea interrogatio de-
 bet accedere, nōne idem vnum valeat, atq; alterum? si mo-

dō velis ei, qui causam rogauerit, vnde illud sequeretur,
 quod concludis, iusta ratione satisfacere. Quod autem
 captiones, quæ ab accidente ducuntur, huc reuocari pos-
 sint, ex definitione ratiocinationis statim fiet manifestū.
 Est enim eadem reprehensionis quæ syllogismi definitio,
 nisi quod præter syllogismi rationem adiungitur verbū
 illud, contradictionis: Reprehensio enim nil aliud, est,
 quàm ratiocinatio, quæ ad conficiendam contradictio-
 nem pertinet. Si igitur quæ ex accidente captiones du-
 cuntur, syllogismi non sunt, nec reprehensiones profecto
 erunt. Neq̄ enim si ex illo antecedente efficitur hoc con-
 sequens, & hoc album sit, necessariò conficitur, vt etiam
 illud antecedens album sit: Sed nec illud necessariò con-
 cluditur, si triāgulum habeat tres angulos pares duobus
 rectis, ei autem accidat, vt aut figura sit, aut primum,
 aut principium, ex ijs inquam non poterit necessariò se-
 qui, eandem illam proprietatem conuenire figura, pri-
 mo, aut principio: quandoquidem huius rei demōstratio
 non fiat de figura, aut primo, quia figura sit, aut primū,
 sed de triangulo hoc ipso quod triangulū est. Quod idē
 in alij eiusdem generis dicendum est. Quare si omnis
 reprehensio est ratiocinatio, nulla erit ex accidente captio,
 quæ possit reprehensionis nomine appellari. Verūtamen
 hoc maximè fallaciarum conclusionum genere falluntur,
 & coarguuntur ab imperitis hominibus ij etiam, qui vel

arte aliqua, vel omnino scientia quadam sunt praediti. Ducunt enim illi ab accidentibus argumenta, quae contra sapientes obiciant: quae quoniam docti alioqui homines discernere ac distinguere recte interdum non possunt: propterea ab illis interrogati aut concedunt, aut etiam quae non admiserunt, ea se concessisse opinantur. Quae vero ex eo ducuntur, quod simpliciter, & ex aliqua parte dicitur, in reprehensionis ignoracionem eo incurrunt, quod in ijs adfirmatio, & negatio in eadem re non accipiuntur. Nam ei, quod ex aliqua parte album est, id contradicit, quod non est ex aliqua parte album: ei vero, quod omnino album est, id quod non est simpliciter album. Si igitur quod ex aliqua parte album esse dederit quispiam, ita alius accipiat, quasi omnino album esse concessisset, eo modo nunquam illum vere reprehendet: quod autem reprehendere videatur, ex eo proficiscitur, quod ignoratur, quid sit reprehensio. Iam autem apertissime omnium ad hoc caput referuntur illae captiones, quas supra, ex definitione reprehensionis, appellauimus: unde etiam factum est, ut illo nomine vocarentur. Causa enim cur illae aliquam habeant speciem reprehensionis, in praetermissione alicuius partis definitionis posita est. Atque si distribuantur singula in partes, eo modo quo iam adgressi sumus, communem esse omnibus captionibus hanc definitionis praetermissionem facile perspicietur. Quod vero huc etiam

reuocetur captiones, quæ oriuntur ex eo, quòd illud ipsū
 de quo instituta est disputatio assumitur, aut in quibus
 non causa pro causa ponitur, vel ex ijs, quæ nominatim
 in definitione posita sunt perspici potest. Illud enim in
 definitione erat, ut conclusio necessariò sequeretur pro-
 pter illa, quæ ante posita esset: quod nō fit in captiōibus,
 quæ non causam pro causa accipiunt. Item illud in de-
 finitione ponebatur, ut nō inter sumptiones acciperetur
 id, quod fuit à principio propositum ad differendū: quod
 nō obseruatur in captiōibus quibus cōmittitur petitio,
 ut vocatur, principij. Quæ uero ex consequentibus ducū-
 tur, quasi partes quædam in accidentiū captiōibus cō-
 tinentur: nam quod est alteri consequens, id in acciden-
 tium numero censetur. Illud tamen differt consequens
 ab accidente, quod in vno tantum cernitur tractatio ac-
 cidentis, veluti flauum & mel idem esse, aut albū & cy-
 gnum: consequentis autem vis & tractatio, non nisi in
 pluribus intelligi potest. Nam si quæ sint, quæ idem qd
 vnum aliquid valent, ea etiam idē valere inter se postula-
 mus: ex quo proficiscitur reprehēsiō illa, quæ ex cōsequē-
 ti appellatur. Illud verò pronuntiatum non est ex omni
 parte verum, ut, si non per se, sed fortuitò & per accidens
 album sit vtrumq;. In eo enim cygnus, & nix idem sunt,
 quòd vtrumq; album sit. Aut si aliud exemplum malis,
 sumatur argumentatio Melissi, vbi ille accipit idem

esse, principium habere, et generatum esse: aut illa, in qua pro eodem accipiuntur, equalia fieri, & eandem recipere magnitudinem. Quia enim quod factum est, principium habet, idcirco vult Melissus vicissim effici, ut quod principium habet, factum sit: Perinde quasi idem valeant ista duo, propterea quod principium habeat, quod generatum est, & quod est finitum. Quod idem in his, quae equalia sunt, contingit. Nam si quae unam atque eandem magnitudinem accipiunt, equalia sunt, vicissim etiam quae paria sunt, unam & eandem recipere magnitudinem postulatur: quo fit, ut, ex consequenti ducta sit haec vitiosa conclusio. Quoniam ergo ad reprehensionis ignorantiam reducuntur captiones accidentis, profecto dubium iam esse non potest, quin eò etiam referri possint, quae ex consequentibus eruantur. Sed illud certe, si modo diligentius attendas, alia etiam ratione melius doceri potest. Reliquae sunt captiones, quae ex eo nascuntur, quod multae interrogationes pro una accipiuntur: quae inde vim habent, quod à nobis vis & natura propositionis non satis explicatè animo cernitur, ac veluti in suas partes tribuitur. Est enim propositionis natura in eo posita, ut unum de uno dicatur: nimirum quia non est alia definitio eius, quod unum quidpiam huius generis est, quam ipsius omnino generis: ut unius hominis eadem est quae hominis definitio: et sic alia. Si igitur ea est una propositio,

qua vnum de vno pronuntiatur, erit profecto ipsius omni-
 no propositionis natura in eo posita, vt sit talis aliqua in-
 terrogatio. Et quoniam ex propositionibus constat syllo-
 gismus, reprehensio autem syllogismus est, propterea necesse est, vt etiam reprehensio ex propositionibus constet.
 Quapropter si ea demum propositio est, in qua vnum de
 vno pronuntiatur, illud iam dubium esse non poterit, quin
 huiusmodi captiones ad ignorantiam reprehensionis per-
 tineant: vt potè quæ non propositiones, sed quæ propositio-
 nes modò esse videntur, accipiant. Ac si interrogatus
 quidem alius quasi ad vnam interrogationem respondeat,
 verà hinc nascetur reprehensio: Sin ille non ita respon-
 deat, sed videatur modò respondere, fallax non vera erit
 reprehensio. Quare omnes fallaciarum conclusionum mo-
 di in reprehensionis ignorantiam incurrunt. Atq; illi
 quidem, qui in verbis cernuntur, propterea huc pertinet,
 quia non vera contradictio, quod tamen est reprehensio-
 nis maxime proprium, sed falsa modò species contradi-
 ctionis in eis existat: reliqui autem alij propter definitio-
 nem ratiocinationis. Causa autem cur nos decipiant captio-
 nes, in quibus inest aut nominis multiplicitas, aut oratio-
 nis ambiguitas, est quia distinguere non possumus ea,
 quæ multis modis dicuntur. Nam huius generis sunt
 nonnulla, quorum multiplicitem explicare non est fa-
 cile: cuiusmodi sunt, ens, vnum, idem. In his verò, quæ ex

coniunctione, & diuisione oriuntur, erroris causa est, eò
 quòd nil putamus interesse inter coniunctam, et dictin-
 ctam orationem: sicut in plurimis nullū est discrimen.
 Nec multum ab similis est in ijs, quæ ex accentu eruntur,
 ratio: quia scilicet aut nusquam, aut certè in pluri-
 mis nil interesse inter contentum, & remissum verbum
 videatur. Quæ ex verbi specie ducuntur, propter quan-
 dam verborum inter se similitudinem, in errorem nos in-
 ducunt. Difficile est enim discernere, quorum sit eadem
 ratio, & quorum diuersa. Nam qui hoc præstare potest,
 propè est, vt quid in quaq; re verum sit, cognoscat: idemq;
 scit, nos hac potissimum ratione sophistarum captioni-
 bus vinci, quia omne, quod alteri attribuitur, ita accipi-
 mus, quasi hoc aliquid, vnāq; numero naturam signi-
 ficet. Hæc enim sunt, quæ substantiam, & id quod vnū
 est, maxime consequuntur, significare hoc aliquid, et vnā
 quandam numero naturam. Unde etiā fit, vt hic captio-
 nis modus inter eos numeretur, qui sunt in verbis. Primum
 quòd per huiusmodi captionem in errorem potius indu-
 cimur, dum aliquid cum altero tractamus, quàm cum
 animo eandē ipsam rem apud nos exagitamus. At qui
 verbis absoluitur omnis sermo, qui cum altero confertur:
 quod verò apud nos taciti cogitatione tractamus, non tã
 ad verba, quàm ad rem ipsam pertinet. Deinde verò quan-
 do euenit quenquam hac captione falli, dū tacitus apud

ferem exquirat, ex eo semper oritur error, quod ex verbis rem consideret. Postremo harum captionum omnis error ex similitudine nascitur: quae profecto similitudo nusquam est nisi in verbo. Captiones autem ex accidente eos nos in errorem inducunt, quod diiudicare & distinguere recte non possimus, quae sint eadem, quae diuersa: quae vnum sint, quae multa: quibus attributis conuenire oportet, quae rei insunt, & quibus minime. Quod idem in captionibus ex consequenti dicendum est: Quandoquidem consequens pars quaedam accidentis est. His accedit quod, quonia in multis verum esse videtur, si hoc est illius ita consequens, ut seorsum ab illo esse non possit, & vicissim illud ex hoc perpetua quadam coniunctione consequi: idcirco quasi reuera ac semper ita esset, suam argumentationem tractant, qui his captionibus veniunt. Fallimur autem captionibus, quae ex ommissa aliqua parte definitionis, quaeque ex eo quod aliquid omnino dicitur, & quaedam ex parte oriuntur, eo nomine, quod res parum inter se distantes non recte distinguimus. Nam quasi nil plus significet, esse quidpiam, aut quaedam ex parte, quam esse omnino, aut vero esse quodam modo, aut hoc tantum tempore: ita in toto genere ac simpliciter concedimus. Nec diuersa est in his ratio, quae aut illud ipsum, de quo est questio, assumunt, aut non causam pro causa ponunt, aut vnam faciunt interrogationem, quae multa sunt. Nam

Dij

in his etiam erroris causa est, paruum admodum rerum
 inter se discrimen: quia scilicet non satis subtiliter et ac-
 curate perspicimus propositionis, aut ratiocinationis de-
 finitionem ob eam, quam supra diximus, causam. Quo-
 niam autem ex quot, quibusque locis ducuntur vitiosa ra-
 tiocinationes, quaeque videntur modo, nec sunt, iam tene-
 mus: Illud quoque simul confectum est, qui, & quot loci
 sunt, ex quibus eruuntur sophisticæ omnino ratiocina-
 tiones, & reprehensiones. Ego verò sophisticas ratiocina-
 tiones, & reprehensiones hoc loco ita accipio, ut non modo
 complectantur eas, quæ inani quadam & falsa specie
 veras ratiocinationes, aut reprehensiones præ se ferunt:
 sed etiam eas, quæ reuera sunt ratiocinationes, habent ta-
 men falsam quandam hac ex parte speciem, qua ad eam
 rem, quam efficiunt, proprie accommodata esse viden-
 tur, nec sunt tamen. Cuius generis sunt, quæ illud non
 præstāt, in quo potissimum munus pirastices, hoc est qua-
 sirationis examinandi (quæ pars quadam est dialecti-
 cæ) positum est: quia scilicet non verè coarguunt aduer-
 sarium, nec manifestam faciunt eius imperitiā. Atque
 illa quidem pirastice falsum aliquid suis argumentis
 nonnunquam efficit: sed illud evenit propter imperitiā
 eius, qui in re, de qua agitur, tales potius rationes admit-
 tit. Sophisticæ autem reprehensiones licet etiam necessa-
 riò concludant disparata, non tamen manifestò alteri-

us imperitiam coarguunt: Quin etiam eis, qui sciunt, tenebras offundunt. Sed quòd eadem via & ratione locos utriusq; generis reprehensionũ complexi simus, hinc fiet manifestum. Nam quot, quibusq; de causis solet videri auditoribus ex ijs, quæ interrogata sunt, bene ac necessariò rem confici: ijsdem, & tot respondentem idem illud videri consentaneum est. Ex illis igitur, quos exposuimus, locis aut omnibus, aut certè nonnullis eruuntur falsæ ratiocinationes. Quod enim se nõ interrogatus quispiam admisisse existimat, idem profecto interrogatus non diuersa erit sententia. Verum enim uerò inter has ratiocinationes nonnullæ sunt, in quibus simul ac interrogantur ea, quæ ad perfectam conclusionem deerant, confestim falsitas apparet: cuius generis captiões ferè sunt, quæ ex verbis ducuntur, & quæ ad solæcismum perducere aduersarium conantur. Si igitur paralogismi, quibus disparata concluduntur, omnes ad reprehensionem ita pertineant, ut eò peccent, quòd speciem modò inanem reprehensionis præ se ferant, illud profecto negari non potest, quin falsæ ratiocinationes ex ijsdem, & tot locis ducantur, ex quibus reprehensiones oriuntur, quæ fallaci specie veras imitantur. Atqui fallaces istæ & fucatae reprehensiones ex eo nascuntur, quòd aliquam partem ex ijs, quæ sunt in natura veræ reprehensionis prætermittunt. Ut enim quæq; ex singulis partibus omittitur, ita fallax & fucata fit

reprehensio: Verbi gratia, quando id, quod concluditur, non sequitur ex ijs, quæ antè posita sunt, oritur illa captio, quam maxime in argumenta cadere diximus, quæ ad incommodum ducunt. Quæ verò multas interrogationes accipit pro vna, eò peccat, quòd propositionis natura non rectè accipitur. Quæ ex accidente ducitur, et altera, quæ huius pars est, ex consequenti, hoc habent vitij, quòd pro eo, quod per se debeat esse, illa accipiunt. Peccant etiam illa manifestò contra definitionem, quarum conclusio non ad rem eandem, sed ad verba tantum eadem pertinet. Præterea aduersus id quod diximus, oportere contradictionem in toto genere, ac simpliciter accipi, & in re eadem, & ad idem, & eodem modo omnes captiones peccant, quæ id, quod ex parte modò aliqua dicitur, sumunt, aut huius generis aliquid, contra quam singula illa particula significant. Denique in eam partem definitionis, non accepto eo inter sumptiones, quod à principio positum est in disputatione, incurrunt omnes, quibus petitio principij committitur. Quare ex quot, quibusque locis paralogismi eruantur, eadem hac via perspicui poterit. Nam & ijs plures esse nequeunt, & in eos omnes, quos enumerauimus, incurrere possunt. Illud autem hîc intelligendum est, sophisticam reprehensionem, & syllogismum non omnino, nec apud

omnes esse reprehensionem, aut syllogismum, sed apud hunc modò, vel illum. Ac si quidem ab eo, qui respondet, alius non accipiat, verbum multiplex vnã habere significationem: & quod simili forma verbi profertur, rem declarare, quæ sit hoc aliquid, vnũmque numero, eodemque modo in alijs: illæ nullo modo aut reprehensiones, aut ratiocinationes erunt: hoc est, nec apud omnes, nec apud eum quidem, qui interrogatur. Sin, illud ab aduersario concessum habeat, erit illa quidem, quod attinet ad respondentem, reprehensio, & syllogismus: omnino autem, & apud omnes non erit: Quandoquidem non sumptum sit, id quod reuerà vnũm significaret, sed quod videretur modò, & ab eo acceptum, qui talis, hoc est imperitus, esset. Neque verò nobis hoc loco elaborandum est, vt ex quot, et quibus locis omnes veræ reprehensiones ducuntur, complectamur: quando illud sine omnium rerum scientia cognosci non possit. Nulla autem ars est, quæ hoc prestare vna queat. Sunt enim scientiæ propemodũ infinitæ. Unde etiam planum est, demonstrationes esse infinitas: quæ eadem veræ sunt reprehensiones. Nil enim demonstratione concluditur, quod idem reprehensione confici non possit, quæ eum coarguas, qui contradictionis eam partem posuerit, quæ falsa est: Exẽpli causa, si quis dixerit, diametrum esse comparabilem cum latere, is coarguetur

demonstratione, qua non esse comparabilem diametrum ostenditur. Itaque omnium rerum scientiam habeat necesse est, qui omnes omnium reprehensionum locos sit animo comprehensurus. Alia enim reprehensiones ex geometria, alia ex medicina, alia ex aliarum cuiusque generis scientiarum initijs, & conclusionibus, ducuntur. At verò falsa etiam reprehensiones non minus infinita sunt quam illa: quandoquidem nulla sit ars, qua suos non habeat falsos syllogismos: Veluti in geometria geometrici, in medicina medici. Quod autem dixi in quaque arte falsos esse syllogismos, sic accipere volo, ut eo tantum artis esse dicatur, quod principia accipiunt ipsius artis. Perspicuum igitur est, non esse nobis hoc loco explicandos omnes omnium reprehensionum locos: sed eos modò ex quibus dialectica reprehensiones eruuntur. Sunt enim illi communes omnibus artibus & facultatibus. Ac debet quidem quisque artifex omnes, quae ad suam artem pertinent, reprehensiones considerare, siue sint illae verae reprehensiones, siue speciem tantum habeant verarum: & quamobrem talis sit unaquaeque explicare. Quae vero ex communibus, quaeque nullius artis propria sunt, constant, haec dialectico sunt consideranda. Nam si locosteneamus, unde ducuntur probabiles ad disputandum de quaque re syllogismi, simul ex quibus reprehensiones eruendae sint, intelligimus: cum praesertim nil sit aliud reprehensio, quam syllogismus contradictionis: ita ut tum sit rephen

fio, quando aut vno syllogismo, aut duobus disparata con-
 clusa sunt. Unde igitur omnes huiusmodi ex communi-
 bus facta reprehensiones proficiscantur, ex superioribus
 libris intelligi potest: simulq; vnde istarū reprehensionum
 dissolutiones accipi possunt: quando eas solvere nil aliud
 sit, quàm exceptione aliqua eas refellere. Ex ijs verò, quæ
 paulò antè dicta sunt, cognoscimus, quot, quibusq; ex lo-
 cis orientur, non veræ reprehensiones, sed quæ, non illæ
 quidem temerè cuiuis, sed certis quibusdam hominibus
 esse videantur. Nam persequi omnes causas, quibus vide-
 ri possint quibuslibet hominibus reprehensiones, quæ nō
 sunt, infinitum est. Ex ijs ergo perspicuum est, dialectici
 esse, notatos habere omnes locos, vnde reprehensiones ex
 communibus constantes ducuntur, cuiuscunq; generis il-
 læ sint, hoc est, siue veræ, siue in speciem tantum reprehen-
 sionis sint: Itemq; siue dialecticæ reuerà sint, siue diale-
 cticæ tantum esse videantur: aut verò ex eorationum ge-
 nere, quæ ad examinandam & excutiendam alterius
 eruditionem adhibentur. Non est vera illa argumentorū
 distributio, quæ vtuntur aliqui dicentes, alia ad no-
 men, alia ad sententiam pertinere. Nam existimare di-
 versa esse argumenta, quæ ad nomen, & quæ ad senten-
 tiam pertinent, ac non potius eadem esse, quæ vtroq; gene-
 re continentur, magna est amentia. Quid enim aliud
 est, non argumentari ad sententiam, quàm non vt iuram,

qui se rectè putat interrogare aliquo vocabulo in ea si-
 gnificatione, in qua est concessū à respōdēte? Quid verò,
 nonne etiam hoc est de nomine cōtendere? Iam verò quid
 est conferre argumentum ad sententiam, nisi cum intel-
 lexeris, quod dixit respondens, ad id argumentum dirige-
 re? Quòd si plura significet aliquod verbum, putent au-
 tem, qui interrogat, & qui respondet, vno modo dici (velu-
 ti ens, & vnum multiplicia sunt: existimabant tamen,
 Zeno, qui interrogabat, & is quoq̃, qui illi respondebat,
 vnò tantum modo dici: ex quo factum est à Zenone argu-
 mentum, quo omnia esse vnum concluderet) illam certè
 eandem argumentationem, siue ad nomen pertinere di-
 cas, siue ad sententiam eius, qui respondet, vtroq̃ modo nō
 male dixeris. Sin plura significare putent, non dubium
 est, quin ad sententiam illa nō possit pertinere. Primum
 igitur in ijs argumentis, qua multipliciter aliquam
 habent, illud vsuuenit, vt qua sunt ad nomen, eadem ad
 sententiam pertinere cernātur. Deinde verò nulla omni-
 no argumentatio est, in quā illud, esse ad sententiam, ca-
 dere nō possit: quandoquidem, esse ad sententiam et men-
 tem alterius, non sit in ipsa argumentatione positum,
 sed in eo, quòd respondens hoc, vel illo modo affectus est ad
 ea, qua concessit. Tum verò nulla est contra, cui non
 possit accidere, vt sit ad nomen: praesertim cum hoc loco,
 esse ad nomen, idem valeat quod, non esse ad mentem al-

terius. Nam si non omnes illuc referri possint, erunt pro-
fecto aliqua reprehensiones, quæ neq; ad nomen, neq; ad
sententiam erunt. Illi autem altero horum generum om-
nes contineri dicunt: atq; ita diuidunt, ut omnis generis
reprehensiones, aut ad verba, aut ad sententiam, pertine-
re fateantur. At qui ex ijs quidem syllogismis, in quibus
quædam inest multiplicitas, nonnulli sunt, qui ad nomē
pertinēt (nam illud absurdum est, velle omnes captiones,
quæ ex verbis ducuntur, pertinere ad nomen) sed illud
certè negari etiam non potest, quin aliqua sint in eodem
illo genere captiosa & fallaces ratiocinationes, quæ non
ex eo vim habent, quia sit hoc, vel illo modo affectus respon-
dens, sed quoniam ipsa per se argumentatio continet ali-
quam interrogationem, quæ multis modis dicatur. Iam
verò illud omnino absurdum est, habere illos, qui sic diui-
dunt prius rationem reprehensionis, quàm syllogismi, &
de illa prius, quàm de hoc differere. Cum enim reprehen-
sio syllogismus quidam sit, necesse est, ut prius respicia-
mus, quid in syllogismo positum sit, quàm quid in falsa
reprehensione: quæ aliud nihil est, quàm non vera, sed fal-
lax & fucata ratiocinatio, adhibita ad concludendum
disparata. Unde etiam fit, ut omnis captionis vitium, vel
sit in syllogismo, vel in contradictione (nam ad syllogis-
mū oportet contradictionem accedere, ut sit reprehensio)
vel in veroq;. Ut autem singulorum exempla subiiciam,

illa captio, qua concluditur, οὐκ ἔστιν ἀπὸ προλογοῦ, vitium ha-
 bet, nō in syllogismo, sed in contradicendo: illa verò qua,
 dare aliquem posse, quod non habet, conficitur, utroq; mo-
 do vitiosa est: illa postremò qua efficitur, Homeri poemam
 esse figuram, quia circulus quidam sit, in syllogismo vi-
 tium habet. Quòd si qua erit argumentatio, qua neutro
 modo vitiosa sit, vera ratiocinatio censebitur. Sed ut eò re-
 deamus, unde digressi sumus, illud hic rogo, an captiones,
 quae in disciplinis versantur, ad sententiã pertineant
 necne? Et si in ea quisquam opinione sit, ut triangulum
 putet esse verbum multiplex, isq; interrogatus in alia si-
 gnificatione concedat, quàm in qua de triangulo conclu-
 sit alius, habere tres angulos pares duobus rectis, erit ne il-
 la ad mentem et sententiam alterius disputatio, an poti-
 us non erit? Præterea si multis modis dicatur verbum ali-
 quod, eamq; multipliciter nec intelligat alius, nec ul-
 lam omnino esse suspicetur, hic, quaeso, quonam pacto ad
 mentem & sententiam alterius collata est disputatio?
 Aut quo tandem modo, ut sit ad sententiam disputatio,
 interrogare alius debet? nisi forte adhibita simul ambi-
 gui distinctione interrogandum sit, ut sit huiusmodi, ver-
 bi gratia, interrogatio: si tne verum, οὐκ ἔστιν ἀπὸ προλογοῦ, an
 falsum: an potius vno modo verum, & altero falsum? At
 enim si nihilominus hic ita respondeas, ut nullo modo fie-
 ri illud posse dicas, contra autem alius disputet, nunquid

erit ad sententiam tuam disputatum? At qui ad nomen etiam, quin huiusmodi argumentatio pertineat, negari non potest. Non est igitur vnum quoddam captionum genus ad mentem & sententiam pertinentium, sed illud modò verum est, nonnullas esse, quæ ad nomen sunt: nec huius generis omnes esse possunt, non dico quæ veræ sunt reprehensiones, sed ne illa quidem, quæ falsa specie veras reprehensiones præ se ferunt: quandoquidem multæ sint captiones, quæ ne ex verbis quidem ducuntur: quales sũt, quæ ex accidente eruuntur, & alia nonnulla. Quòd si quis existimet oportere eum, qui interrogat, simul interrogando multipliciter verbi indicare, & distinguere hunc in modum: quum dico, & ἴστωτα proloqui, volo intelligas, posse hoc, vel illo modo accipi: illa quidem certè primùm erit valde absurda & iniqua postulatio, præsertim cum illud sæpe vsu venire videatur, ut qui interrogat, nesciat omnino multis modis dici posse, quod rogat. Quod verò multiplex esse non putes, illud ut distinguas, fieri nõ potest. Deinde verò quid, quæso, hoc aliud erit, quàm docere? Hoc enim modo res, ut est, illi explicatur & declaratur, qui nec animaduertit, nec scit, nec omnino suspicatur, posse id, de quo interrogatur, alio atq; alio modo accipi. Nam quid vetat, quominus huiusmodi distinctio etiam in ijs argumentis locum habeat, in quibus nulla est ambiguitas? Exempli causa, nonne quatuor vnitates

sunt pares duobus binarijs, qui sunt in quaternario? ita
 tamen, ut diverso modo in quatuor insint duo binary, &
 quatuor unitates. Item quæ illa, estne contrariorum eadem
 scientia? sed ita tamen, ut alia sint cognita, alia incogni-
 ta. Quapropter qui ista distinctione utendum esse cen-
 sent, ignorare videntur, aliud esse docere, aliud disputa-
 re: & quod oporteat docentem non interrogare, sed mani-
 festum facere id, de quo agitur: disputantem verò eum
 modò, quicum disputat, interrogare. Iam verò postulare,
 ut is, quicum disputatur, aut dicat, aut neget, non est do-
 centis ac demonstrantis rem, sed eius, qui te probare ac ve-
 luti examinare velit. Est enim tentandi & examinan-
 di ratio, pars quedam dialecticæ: ob eamque causam tota
 in eo posita est, ut quid de quaque re sentiant, non illi, qui
 verè docti sunt, sed qui rerum sibi arrogat cognitionem,
 cum sint illarum imperiti, obseruet atque exquirat. Atque
 ille quidem, qui non in speciem modò, sed reuerà commu-
 nia peruestigat & exquirat, dialecticus est: qui verò id fa-
 cere videtur, nec facit, sophista. Ac ratiocinationum qui-
 dem contentiosarum & sophisticarum vnum genus est,
 quo omnes continentur: quæ, cum ex ijs rebus constent, in
 quibus versatur tentandi ratio, speciem habent syllogis-
 morum, nil tamen necessariò concludunt, etiam si id ve-
 rum sit, quod concluditur: Istarum enim vitium est in ver-
 bo medio, in quo vis consecutionis posita est. Alterum ge-

nus est eorum paralogismorum, qui, cum propriè ad aliquam artem accommodati esse videantur, ad certam tamen quandam artem reuerà non pertinent. Neq̄ enim illi, qui pseudographi appellantur (quandoquidem illi sunt paralogismi de aliqua re facti, quæ cuiusdam artis propria sit) contentiosi sunt existimandi, ne si illi quidem pseudographi verū aliquid concludant: qualis erat Hippocratis ratio, qua circulum quadrare per lunulas conabatur. Sed erit certè contentiosa ratio, si talis sit, qualis erat Brysonis quadratura: qua quidē ratione tamen si quadratum circulo æquale dari concluderetur, tamen eo nomine sophistica est appellanda, quòd non propriè est ad illam rem accommodata. Quare quacunq̄ ratiocinatio accommodata ad rem videbitur, quæ non erit accommodata, etiã si necessariã habeat conclusionem, sophistica tamen et contentiosa erit appellanda: propterea quòd ea saltem ex parte, qua ad istam rem videtur accommodata, fallacem habet quandam speciem, per quã decipimur, ac veluti iniuria quadam afficimur. Quemadmodum enim inter certandum, quas aduersario facimus iniurias, speciem quandam æquitatis præ se ferunt, & tamen reuerà est iniqua certandi ratio: sic in disputatione iniquum certamen est, ubi ad nimiam contentionem res progreditur. Nam ut in certaminibus, qui quavis ratione victores esse volunt, nil non mouent, nil non aggredi

untur: ita hic in disputatione idem faciunt, qui sunt supra modum litigiosi. Atque ex ijs quidem, qui tantam adhibent contentionem, quicūq; sibi victoriam proponunt, illi sunt, qui proprie litigiosi, & contentionis amatores censentur. Qui verò gloriam, ex qua quaestum faciant, aucupantur, sophistæ. Est enim sophisticæ, quemadmodum supra diximus, ratio quaestus faciendi ex sapientia simulatione. Quo fit, ut demonstrationes etiam, quæ specie quadam veras imitentur, potissimum expetant sophistæ. Et rationes quidem non sunt diversæ, quibus litigiosi homines, & quibus sophistæ utuntur, sed sine distinguuntur: & una eademq; probatio sophistica erit, & contentiosa: verum non eadem ratione. Nam quæ ad opinionem victoriæ adhibetur, contentiosa est, quæ verò ad opinionem sapientiæ confertur, sophistica. Etenim sophisticæ est sapientia quadam simulata, non vera. Ferè autem contentiosæ argumentationes eodem modo affectæ sunt ad dialecticas, quo modo pseudographi ad geometricas demonstrationes. Ut enim illæ sunt captiosæ conclusiones, quæ in ijsdem rebus cernuntur, in quibus versatur dialectica, ita pseudographi ijsdem de rebus fiunt, de quibus geometra suas facit demonstrationes. Verum huiusmodi quidem certè pseudographi non sunt contentiosi, quoniam ex principijs, & conclusionibus alicuius artis proprijs conficiuntur. Quæ verò ex ijs rebus constant, in qui-

bus versatur dialectica, si quasi accommodata ad aliã
 rem demonstrationes accipiantur, erunt contentiosæ:
 quemadmodum his exēplis perspicitur: illa ratio, qua
 per lunulas quadrari posse circulum demonstrabatur,
 non est contentiosa, Brysonis tantum ratio est contentio
 sa. Atq̃ illa quidem prior ratio, cum ex proprijs geome
 triæ principijs conficiatur, ad nullam aliã artem, quã
 ad geometriam transferri potest: hac posterior apud eos
 etiam usurpari poterit, qui illius artis imperiti, omnino
 quid in quaq̃ re fieri possit, & quid non possit, ignorant,
 atq̃ ita usurpari, ut ad singula, ad quæ adhibebitur, ac
 commodata sit. Est etiã in hoc eodem genere ratio, qua
 Antiphon quadraturam circuli ostendere conabatur:
 Itemq̃ si quis, adhibita ratione Zenonis, vellet ostendere,
 non esse bonum post cœnam in ambulare, non adferret
 propriam medicinæ rationem, quando quidem illa sit cõ
 munis maxime ratio. Si igitur eodem planè modo affe
 ctus est litigiosus homo ad dialecticum, quo ad geome
 trã is qui pseudographos facit, nõ poterit profecto ex ijs,
 quæ propria sunt, cõstare cõtentiosa argumētatio: Nũc
 autẽ dialecticus nullum certũ genus habet, in quo quasi
 in subiecto sibi proprio versetur: nec vlla in re demonstra
 tiones adhibet: neq̃ talis est artifex, qui omniũ rerũ cõsi
 derationẽ suscipiat. Neq̃ enim possũt res oēs sub vnũ ge
 nus cadere: nec si possent, verè illud dici posset, omniũ ea-

de esse principia. Unde etiã fit, ut nulla earũ artiũ, quæ
 in tractanda certa quadam natura demonstrationibus
 utitur, percontando differat, & suas probationes ex inter-
 rogatione accipiat. Cum enim non possit ex utraq; con-
 tradictionis parte accommodata ad rem docendam fieri
 ratiocinatio, non debet liberum esse, utramuis partem ad-
 mittere. Dialectica autem percontatrix est, et totam vim
 habet ab interrogatione. Atqui si demonstrationes in
 differendo adhiberet dialectica, illam certè oporteret, si
 non omnia, at certè prima pronunciata, & propria sua
 principia citra ullam interrogationem accipere: alioqui
 si illa non admitteret alius, nil iam superesset, unde id
 euerteret, quod esset ab altero oppositum. Planè autem
 generis eiusdem est perastice cum dialectica. Neq; enim
 hæc tentandi & examinandi ratio talis quædã ars est,
 qualis est geometria, sed cuius munus præstare etiam in-
 doctus aliquis possit. Quid enim est, cur non possit, qui
 rei alicuius non habet scientiam, quasi tentandi causa
 cum eo disputare, qui etiam sit illius rei imperitus? Præ-
 sertim cum eò conferatur disputatio, ut non ex ijs constet
 quæ illi, qui doctus sit, perspecta sunt, quæq; sunt rei pro-
 pria, sed ex consentaneis quibusdam, & consequentibus
 rei: quæ consequentia huiusmodi ferè sunt, ut tamen si il-
 la scias, nil tamen vetet, te artem nescire: at si nescias, om-
 nino artis cognitionem assequi non possis. Ex ijs ergo pla-

num est, pirasticen non esse scientiam, quæ in certo quodam genere subiecto versetur, ideoq; de omnibus disputationem suscipere. Habent enim omnes scientiæ communia quadam, quibus utuntur: ob eamq; causam fit, ut omnes homines, etiam idiotæ, quodam modo utantur arte dialectica, & pirastica: quandoquidem nemo sit, qui ad aliquem modum non velit iudicium ferre de ijs qui aliquid profitentur. Porrò autem ipsa cõmunia omnibus sunt, & apud omnes eadẽ: quandoquidem non sint illa minus idiotis cognita, quàm alijs: etiam si minus aptè, & citrà ullam artem tractare illa videantur. Quo fit ut nemo sit, qui refellere & reprehendere argumentis alterum non cogetur. Omnes enim nulla arte adiuti, sed duce tantum natura illius sunt muneris capaces: quod arte perfectum & expolitum, dialecticæ proprium est, illiusq; dialectici, qui adhibita diligenti differendi ratione, ad tentandum & examinandum alterum suas disputationes confert. Quoniã autem hæc cõmunia, sunt permulta, & tã latè diffusa, ut nusquã non reperiãtur: quæ tamẽ non sunt talia, ut vnam quãdam cõmunẽ naturã faciant, & ad vnum genus reuocẽtur, sed vaga semper, & incerta natura, perinde ut sunt negationes: præter hæc autẽ aliã sunt, quæ non vaga, sicut ista, sed propria sunt: ex ijs pfecto planum est nullã esse, cuius disputationẽ ex talibus quibusdã suscipere ac periclitari non possimus. Illud quoq; perspicuum est,

quandam esse in earum rerum tractatione artem, quæ
 nil habeat simile cum scientiis demonstratiuis. Quæ ob-
 rem cõtentionis studiosi homines, multũ dissimiles sunt
 iis, qui pseudographos faciunt: vt qui non ex principijs,
 quæ alicuius generis propria sint, fallaces conclusiones
 efficiant, sed latè vagantes in omni rerum genere versen-
 tur. Ac modi quidem illi sunt, quos exposuimus, quibus
 sophistarum omnes reprehensiones conficiuntur. Quòd
 verò sit dialectici hæc considerare omnia, quodq; istarũ
 rerum facultate valere debeat, hinc perspici potest, quòd
 quæ ars in propositionum hoc est cõmuniũ locorũ expli-
 catione versatur, eadem sibi vniuersam istam considera-
 tionem vendicat. Atque illa quidem sufficiat de repre-
 hensionibus fallacibus. Nunc de eo dicamus, quæ secun-
 dum finem sophistæ appellauimus, quibus scilicet modis
 falsum aliquid sophistæ conficiant, & quæ ratione cõ-
 inducunt disputationem, vt incredibile aliquid & præ-
 ter omnium opinionẽ sequi videatur. Ac prima quidẽ
 ratio, ex percontandi quodam certo genere sumitur, im-
 primisq; ad illud efficiendum valet ratio interrogandi.
 Qui enim ita aduersarium interrogat, quasi nulla cer-
 ta re proposita, de qua differatur, nil pfecto aliud præter
 hoc inuestigant. Nam qui temerè respondent, et parũ ac-
 curant, quid dicant, facilius labuntur. Cum verò nil vi-
 demus esse propositum, de quo suscepta sit disputatio, tũ

minus cogitare solemus, quid dicamus. Altera ratio est, qua plurimum valet ad deducendum eò aduersariū, vt admirabile aliquid, aut falsum, admittere videatur: nēpe cum multitudine interrogationum eū oneramus, etiā cum est aliquid propositum, de quo disputetur: simulq̄ postulamus, vt proferat, quid de singulis ipse sentiat: atque ita, siue aliquid ex ijs affirmet, siue neget, eò loci eū perducimus, vbi argumentorum nobis copia suppetit. Verū enim uerò hoc tempore minus huic rationi fallendi locus datur, quā olim: nimirum quòd illud statim rogari solet hoc tempore, quorsum hæc, & quid ad id, de quo instituta est disputatio, pertineant. Est autem cōis locus ad eruendum tandem falsum aut incredibile aliquid, nullum à principio cōstituere propositum, de quo differatur, sed profiteri se discendi studio interrogare: dabit enim tandem occasionem argumento huiusmodi dissimulata rei consideratio. Ut autem falsum tu aliquid tandē cōcludas, proprius est hic sophisticus locus, eò scilicet perducere aduersarium, vbi argumentorum tibi sit copia. Sed illud certè interdum rectè, interdum vitiose fieri potest, quemadmodum nos suprā diximus. Iam uerò vt admirabile quippiā & contra omnium opinionem elicias ab aduersario, videndum est tibi, quam sectam philosophorū sequatur is, quicum disputas: vt illum interroges quippiam ex ijs, quæ contra omnium opinionem dicunt hu-

ius sectæ philosophi. Habent enim singula sectæ suas quasdam huiusmodi sententias. Est autem ad eam rem primū veluti elementū, ut singularum sectarū admirabiles sententias inter propositiones accipias. Verū in promptu etiā est istarum captionū satis apta solutio, ut ad extremum, neges ex tuis verbis sequi admirabilem illā conclusionem quā colligit aduersarius. Atq; hoc ipsum genus dissoluendi argumenti, non isto tantum loco accommodatum est, sed quicumq; disputando altercationes modò et contentiones sibi proponit, eodem isto modo conatur aduersarij rationes eludere. Alius locus est ex hominum voluntate, et sermonibus. Aliud enim ferè est tacitum hominum iudicium, aliud palàm loquuntur: et sermones quidem sunt quàm honestissimi, voluntas autem & tacitum animi iudicium, id semper spectat, quod maximè utile videtur. Veluti nemo ferè est, qui non ita loquatur, longè præstantiorem esse mortem gloriosam, quam vitam voluptatibus affluentem, et melius esse, iuste per inopiam viuere, quàm in magna opum copia turpiter: at nemo etiam est qui non sequatur contraria. Ergo si defendat is, quicum disputas, quod homines potissimum sequuntur, & volunt, oppones contrā, vsitatas vulgo sententias. Sin has vulgatas sententias proferat, adferenda contra erunt, quæ interim tacitè homines volunt & sequuntur. Utrinq; enim ut ad-

mirabile aliquid efficiatur, necesse est: quandoquidem futurum est, ut contradicat respondens, aut per uulgatis omnium sermone sententijs, aut tacito hominū iudicio. Alius locus est latissimè patens, per quem cogimus aduersarium dicere aliquid admirabile (id quod Calicles in Gorgia commemorat, quodq; omnes veteres captio num vnica m ferè causam existimabant) ex ijs, quæ natura, & quæ lege sunt constituta. Naturam enim legi contrariam esse: & iustitiam quidem lege esse honestam, natura verò non honestam. Sic igitur oppugnandus est qui, quod nature, consentaneum sit, proferat, ut legem illi obijciamus: si legem teneat, contra quæ sunt ex natura proferenda erunt. Hic enim effugere non potest, qui utrinque admirabile aliquid dicat. Vocabant autem illi naturam, id quod, in quaq; re verum est: legem verò quod in multitudinis opinione positum est. Unde perspicuum est, illius ætatis homines idem quod, qui hodie sunt, fuisse conatos, ut respondentem aut reprehenderent, aut cogerent tandem aliquid dicere contra omnium opinionem. Porro autem interrogationes quædam sunt sua sponte tales, quibus respondere non possis, quin utranque in partem dicas admirabile quippiam: cuiusmodi sunt hæc, Sit ne sapientibus potius parèdum an patri, Si ne honesta potius facienda an quæ utilia sint, Utram optabilius iniuriam pati an facere.

Iam verò perducendus est aduersarius ad ea, de quibus cō-
 traria est sapientum, ac multitudinis opinio. Ac si ille
 quidem cum sapiētibus sentiat, opponēda vulgi opinio:
 si vulgus sequatur, quid sentiant sapientes contra ad-
 ferēdū. Hi enim eos, qui beati sint, necessariò iustos esse
 existimant: at multitudini incredibile videtur, regē nō
 esse beatum. Verūm enim locus hic ab eo non est diuer-
 sus, qui ex legis & natura repugnātia dictus est. Nihil
 enim aliud lex est, q̄ multitudinis opinio: sapientes verò
 quod in rei natura positū est, et veritatē sequūtur. Ac de
 locis quidē, ex quibus eruūtur paradoxa, hactenus. Se-
 quitur, vt quomodo ad nugationē perducunt sophista, di-
 camus. Ac primū quidē, quid illud sit, qđ appellamus
 nugari, sup̄ diximus, modo exēpla subiiciamus, quæ sūt
 huiusmodi. Si nihil referat nomen dicas an orationem:
 duplum ergo idem valet, quod simpli duplum. Si quādo
 igitur simpli duplū dicas, hoc dicis simpli simpli duplū:
 & si iterum pro hoc verbo duplū accipias simpli duplū,
 ter idem erit repetitum simpli simpli simpli duplum.
 Eodem etiam pertinet hac captio, nunquid voluptatis
 est cupiditas? definitur autem hac, appetitio voluptatis:
 est igitur cupiditas appetitio voluptatis voluptatis. Cer-
 nūtur autem omnes istæ captiones, aut in ijs, quæ nō per-
 suatantum genera, sed etiam per se ipsa ad aliquid di-
 cuntur, cum interim vna eadē q̄ res sit, cum qua vtraque

comparantur. Veluti appetitio est alicuius appetitio, & cupiditas alicuius cupiditas: item $\frac{2}{3}$ duplum alicuius duplum dicitur, & illud totum simpli duplum, alicuius etiam dicitur: Aut verò in ijs, quæ cum ex genere eorū quæ cum altero conferuntur non sint, ita sunt affecta ad substantiã, omnino $\frac{2}{3}$ ad sua subiecta, quorum ipsa sunt aut habitus, aut affectiones, aut simile aliquid, vt in definitione, qua quid illa sunt explicatur, ipsa subiecta accipiuntur. Ut impar definitur numerus mediũ habens. Ac enim semper in ipso impari inest numerus: cum igitur illud dicis, numerum dicis habentem medium numerum. Et hoc. Si simitas est nasi concavitas, simum autem intelligi non possit, quin nasum simul intelligas, profecto cum illud dicis, nasum nasum concavum dicis. Porrò autem interdum videntur nugationem efficere ista captiones, cum nil tale reuerà concludant: propterea quòd prætermittitur ab eo, qui interrogat, necessaria ad eam rem interrogatio, nempe an duplum per se dictum significet aliquid an nihil: & si quid significet vtrum idem quod coniunctum cum altero, an aliquid aliud: quia inquam ijs interrogationibus omissis statim ad conclusionem acceditur, propterea nil reuerà, sed in speciem tantum his captionibus conficitur: atque in eo captionis causa est posita, quod idẽ verbũ cū sit illud ipsum quod oratio, per se tamen vnum quippiam significat. Solæcismus

quid sit paulò ante dictum est: reliqua igitur dicamus. Sane vsuuenire potest, vt solæcismũ facias, nec videare, et vt videare, cum non facias. Veluti si verum est quod Protagoras dicebat masculini generis esse hæc verba μῆνις, & πάλη: is certè sententia illius solæcismum committit, qui dicit μῆνις εὐλομένω: at opinione aliorum non videtur committere: qui verò εὐλόμω dicet, videbitur ille quidem in hoc vitium incidisse, reuera autem non incidit. Per spicuum igitur est artis sophistica partem aliquam ad illud conficiendum posse conferri: ob eamque causam multa sunt captiones, quibus videtur quasi syllogismo concludi aliquis solæcismus, cum reuera nil tale necessario conficiatur, non secus atque in reprehensionibus accidere solet. Ducuntur autem omnes ferè fallaces conclusiones, quæ ad solæcismum pertinent ex neutro articulo, hoc, & quando casus aliquis nominis, nec masculinum genus, nec fœmininum significat, sed quod est inter ista quoddam veluti medium. Nam hic masculinum declarat, hæc fœmininum, hoc autem propriam quidem habet significationem, vt neutrum genus declaret, sed tamen sæpe ad illud vtrumq; genus transfertur: Ut ad istam interrogationem quid est hoc? tria ista aptè respondeas, Calliope, lignũ, Coriscus. Ac masculini quidem articuli & fœminini omnes casus sunt diuersi, neutrius autẽ partim

idē, partim diuersi. Quo fit, ut sæpe numero quod in no-
 minatiuo neutri articuli concessum est, ad masculini
 accusatiuum id alius transferat, aut alia quadam si-
 mili ratione casum pro casu accipiat: fallax autem
 conclusio ex eo oritur, quod articulus neutri multis ca-
 sibus communis est. Interdum enim nominatiuum, in-
 terdum accusatiuum significat. At verò si istos casus
 dignoscere velis, verbum variè accipiendum est, ut cum
 nominatiuo, est, coniungas, cum accusatiuo, esse: velu-
 ti, est Hipponicus, esse Hipponicum. Nec diuersa est
 in fœmininis nominibus ratio, & in omnibus quæ sub
 communi nomine τῶν σκευῶν a Græcis comprehensa
 (nos vasa appellemus) masculinorum, aut fœminino-
 rum inflexionem habent: sola enim ea, quæ desinunt
 in, or inflexionem sequuntur τῆς σκευῆς, hoc est neutri ge-
 neris sunt, ut ξύλον χοινίου: quæ verò non habent illam ter-
 minationem, masculina sunt, aut fœminina, & illa ta-
 men nō nunquam traducuntur ad genus neutrū: & sub
 nomine, τῶν σκευῶν interrogantur: ut ἄσκης masculinum
 est κλίμα fœmininum: Itaque in ijs eodem modo quo in
 superioribus verbum, est, & esse, casuum inter se discri-
 mina indicabit. Est etiam solæcismus non valde absi-
 milis ijs reprehensionibus, quæ ex eo ducuntur, quod ut
 similia accipiuntur, quæ non sunt similia, aut si ita
 vocare malis, quæ ex simili verborum specie oriuntur.

Ut enim illæ captiones sunt in rebus quidam veluti solæcismi, ita hæ sunt in verbis veri solæcismi. Homo enim & albi, & verba sunt, & res. Ex his igitur, quæ dicta sunt, planum est, si quando solæcismum velis concludere, ex illis casibus, quos exposuimus, sume dū tibi esse argumētum. Ac de generibus quidem contētiōsarum argumētationū, & partibus singulorū generū, & modis omnibus hætenus. Quoniā autē in collocatiōne eorū, quæ interrogantur non parum est momenti ut possis (quæ admodū de dialecticis disputatiōnibus paulō ante diximus) celare conclusiōnē, propterea absoluta illa disputatiōne primum omnium de his, quæ ad dispositiōnem pertinent, agendum est. Ac primum ad reprehensionem plurimū valet, longitudo orationis: quando quidem multa simul providere difficile est. Loci autem vnde amplificandarum argumentationum rationes depromes, ex superioribus sunt repetendi. Alter locus est, ut celeritatem in interrogando adhibeas. Nam qui aliquanto tardiores te festinantem sequi non possunt, minus providere possint quid dicant. Tum illud iuvat plurimum, ut adversarium ad iram & altercationem prouoces. Qui enim sunt in perturbatione, minus sunt cauti ad omnia. Rationes autē quibus ad iracundiam impelles hæ sunt: si palam profitearis te iniquum alteri adversarium, & si impudētiam maximā præ te feras. Alius locus est, perturbate inter-

rogationes collocare, siue ad rem multas rationes adhibeas, siue in vtramque partem argumenta adferas. Fit enim hac ratione, vt vno tempore des aduersario, aut multa, aut etiam contraria cogitanda. Atq; vt rem in pauca conferam, omnes loci, quos ad calandam conclusionē supra posuimus, sunt etiam ad disputationem contētiosam accōmodati. Pertinet enim eo occultatio, vt lateas: latere autem vis, vt fallas. Quod autem attinet ad eos qui nil admittere solent, quod ad rem facere existiment, illa nobis aduersus eos cautione vtendum est, vt aut per disparatum interrogemus, quasi contrariam partem velimus efficere, aut vero ex æquo vtramq; partem interrogādo complectamur. Quando enim non vident huiusmodi homines quid potissimum tibi concedi velis, minus difficiles ac proterui sunt. Iam vero postquam alius tibi singulatim totius alicuius generis partes interroganti, in singulis ita esse concessit, vt vniuersum genus ad extremum inductione colligas, non est ipsum totum genus interrogandum, sed eo vt concesso vtendum est. Ita enī ferè euenit, vt cum respondens se admisisse vniuersum genus putet, tum ita etiam auditoribus videatur: quia adhuc meminerunt inductionis paulo ante factæ, nec illas interrogationes frustra fuisse existimant. Et si quando generi vniuerso nomen non est impositū, ipsa vtendum est similitudine, prout cōmodum videbitur: nam sæpe

similitudo obscurior est. Ad sumendam autem propo-
 sitionem plurimū prodest, simul aduersa, ut illa quasi in-
 ter se conferantur, interrogare. Verbi gratia, si velis tibi
 concedi omnibus in rebus parentibus esse obtemperādū,
 hunc in modū interrogabis, Quid? putāsne parentibus
 esse parendū in omnibus, an potius in oībus repugnādū?
 Aut vero si sapius, parēdū esse, sumere ab aduersario ve-
 lis, sic interrogandū: utrū multa sint parētibus concedē-
 da an pauca. Hic enim multò potius (si modò parenti-
 bus obsequi necesse est) multa esse cōcedenda videbitur,
 quā pauca: praesertim cum rerū aduersarū compositio et
 collatio efficiat, ut res maiores & magnae hominibus vi-
 deantur, itemq; deteriores & meliores. Est porrò insignis
 & frequens, ut quis reprehensus videatur, sophisticarum
 hac impostura, postquā nonnullas interrogationes pro-
 posueris, licet ex ijs, nil possis necessariò conficere, ita ex-
 tremum argumentationis subycere, ut illud non interro-
 ges, sed in modum complexionis ita proferas, sicut fieri
 solet in veris ratiocinationibus, non igitur hoc & hoc. Est
 etiam hoc verè sophisticum, quando paradoxum aliquid
 accipis, ut gerere respondentem, ut quid sibi videatur profe-
 rat, cum sit illud, quod à principio positum est in quæsti-
 one, probabile: & hac forma interrogare, Utrum tibi vi-
 detur? Necesse enim est, si talis sit interrogatio, ut ad con-
 ficiendam rem valeat, inde nasci aut reprehensionem

aut admirabile aliquid & contra hominū opinionem. Nam si admittat, reprehensio sequitur: si neget, & sibi nō ita videri dicat, incredibile aliquid dicere videbitur: at si non planè concedat, videri tamen sibi fateatur, si non verè conuictus, aliquo certè modo reprehensus videbitur. Alius locus est, vt quod in disceptatione oratoria magno studio faciunt oratores, idem nos in reprehensionibus nostris facere contendamus: vt scilicet diligenter exquiramus, dicatne is, quicum disputamus, aliquid repugnans, aut ijs quæ à se dicta sunt, aut eorum sententia quorum orationem & actiones maximè probet & sequatur: adde etiam an aduersetur opinioni eorū, qui reuerà tales, hoc est sapientes sunt, aut vero qui non sint huiusmodi, similes tamē talibus sunt hominibus: postremò an contradicat, quàm sentit hominum pars maxima, aut etiā quàm omnes hoīes. Iam autē sicut respondentes solent sæpenumero cum vrgentur, & vident se elabi vix posse, quin coarguantur, fingere nescio quam multiplicitem, cuius distinctione euadant: ita etiā nobis interrogantibus eodem illo præsidio interdum vtendum erit, maximè aduersus eos, qui fortiter nobis resistunt: ita vt si quid vno modo verum sit, altero non verum, illo nos modo accepisse non hoc dicamus. Qualiter fecit Cleophon in Mandrobulo. Oportet etiam traducta disputatione ad alia, quæ reliqua erant argumenta præcidere.

Quo in loco hæ erunt partes respondentis, ut si hoc præ-
 sentiatur velle aduersariū, iam ante illi occurrat, & præ-
 dicat, ne rem propositam deserat. Interdum etiam ad al-
 iud sunt argumēta dirigenda, quam quod a principio
 positum est in questione: sed illud ita accipiendum est,
 si modo nil habeas, quod contra rem propositam obycere
 possis. Quo præsidio usus est Lycophron cū iussus esset
 laudare lyram. Quod vero attinet ad eos qui probari si-
 bi aliquam propositionem, quā acceperis, postulant: quo-
 niā æquum videtur, ut subiecta probatione illius reddas
 rationem, acceptis quibusdam rebus singulis, tutius est,
 etiam si de toto genere concludi possit, in ipsis singulari-
 bus aduersarium ita reprehēdere, ut quod affirmauerit
 negare, aut quod negauerit, dicere ostendamus, quam si
 vniuersum genus concluderemus, quale est illud, rerum
 aduersarum eadem est disciplina aut nō eadem. Neq;
 vero propositionis in modum interroganda est cōplexio:
 & quedam sunt, quæ ne interrogari quidem debent, sed
 ut perspicua & ab oībus recepta sumi. Ac de locis qui-
 dem vnde eruuntur argumenta in contentiosis disputa-
 tionibus, & de ratione interrogandi hætenus. Sequitur
 nunc ut de responsione agamus, & ut quomodo dissoluē-
 da sint captiones, & ad quam potissimū rē conferēda
 solutiones, & quem ad usum valeat huiusmodi captionū
 sophisticarum tractatio, doceamus. Ac primū quidem

veilis est duabus de causis ad philosophiã. Una est, quia
 cum maxima pars istarũ captio[n]um ex verbis ducatur,
 hoc nobis præstat earum consideratio, ut verborum ambi-
 guitatem facilius animadvertamus: & ut quæ sint ea,
 in quibus rerum similitudo cum nominum similitudine
 conveniat, quæq; illa in quibus verborum similitudinẽ
 res nõ imitatur, intelligamus. Altera est, quia ad res p[er]
 nos ipsos animo tractandas veritasq; exquirendas pluri-
 mum valet. Nam qui facile ab altero captiosa ratione
 decipitur, neq; id percipit, idem si per se aliquid conside-
 ret, frequenter se ipse fallaci conclusione impediet. Est
 autem & tertia præter illas duas utilitas, ad gloriam cõ-
 sequendam: nepe quòd hinc fiat, ut videare omnibus in
 rebus exercitatus, & nullius esse imperitus. Qui enim
 cum altero sermonem confert, eiusq; quicum disputat ra-
 tiones aspernatur ac vituperat, cum vitium ipse indica-
 re non possit, suspicionem is præbet, difficilem se & ini-
 quum alteri non præstare propter veritatem, sed propter
 imperitiam. Quomodo autem respondens huiusmodi ca-
 ptio[n]ibus occurrere debeat, minimo negotio p[er]spici potest,
 si quidem omnes locos, unde fallaces conclusiones eruun-
 tur, supra recte exposuimus, & si omnia comẽta, omnes
 fraudes, quas in interrogando solent adhibere sophistæ,
 satis explicatè docuimus. Neq; verò idem est sumpta ali-
 qua captione, illius vim p[er]spicere, & vitium ubi sit indi-

care, quod celeriter posse ei occurrere, qui te interrogat.
 Sape enim accidit, ut quod scimus, mutatis & traiectis
 verbis ignoremus. Porro quæ admodum alijs in rebus om-
 nibus, celeritas & tarditas tota pendet ab exercitatione,
 ita planè in disputationibus vsuuenit. Unde efficitur, ut
 tamen si res nobis cognita sit, saepe tamen quia desit medi-
 tatio exercitatioq; disserendi, expedire nos in tpe, & ut de-
 cet, nō possimus. Sanè idē hīc propemodum euenit, quod
 in mathematicorū descriptionibus. Sicut enim plerunq;
 in conficiendis demonstrationibus accidit, ut postquam
 dissoluta res est, & ad sua principia reuocata, componere
 eam rursus non possimus: ita in reprehensionibus vsuue-
 nit, ut sciamus quidem unde ducatur captio, eam tamen
 in partes digerere non valeamus. Ac primū quidem
 sicut probabiles nonnunquam rationes ad rem proban-
 dam potius quàm vera adhibenda sunt, ita in responde-
 do, interdum ad opinionem potius quàm ad veritatem
 conferenda nobis sunt argumentorum dissolutiones.
 Contentiosis enim cum hominibus, planè nobis pugnan-
 dum est, quasi cum ijs, qui videantur modò coarguere, ac
 non verè coarguant. Nam cum istorum hominum ratio-
 nibus nullam tribuamus concludendi necessitatem, non
 debet profecto aliò pertinere nostra solutio, quàm ut ne
 cōuinci coarguiq; videamur. Etenim si reprehensio est
 contradictio citra ullā multiplicatē, quæ necessariò ex

quibusdā sumptionibus efficitur: nulla certè necessitas est, cur te oporteat captionem ex multiplici nomine, aut orōne ambigua ductā, distinguere: quādoquidē nil possit necessario cōcludere. Sed hac tantūm rōne utimur distinctione, quia speciē quandā cōclusionū, quæ ad cōvincēdū alterū valeant, huiusmodi captiones præseferant. Nobis igitur cauendū nō est ne coarguamur, sed ne videamur reprehēdi: quādoquidē interrogationes multiplices, & ambigua, & huius generis alia captiones, verā reprehensionē obscurāt, & sit ne tandē cōuictus aliquis, an non cōuictus, incertū reddūt. Quia enim hīc licet ad extremū facta conclusione dicere aduersario, non eum conclusisse negationem, eius quod affirmaueras, sed in multiplici aliquo nomine, aut ambigua oratione versari argumentum illius, etiam si quāmaximè fieri potuit, ad id ipsum, quod dixeras pertinuerit argumentatio: quia inquā id semper huiusmodi captionibus opponi potest, pfecto necesse est, ut hac de causa semper incertū sit, reprehensus sit necne is, qui cum disputatur. Nam verum dicat necne qui illud dicit, intelligi planè non potest. Quod si adhibita antè multiplicis verbi, aut ambigua orationis distinctione, tum interrogaret, ad extremū nō dubium esset, quin tu esses reprehensus: atq; etiam illud fieret, quod his quidem temporibus postulari minus solet, superioribus autē exigi sedulo solebat, nempe ut respondens

ad interrogatum, aut etiam, aut non, & nil amplius responderet. At his temporibus propter vitiosam, qua omnes ferè utuntur, interrogandi rationem, necesse est, ut qui respondet, aliquid amplius addant, quo vitium interrogationis corrigant. Nam si ipsi satis multipliciter interrogando distinguerent, necesse esset, ut aut etiam, aut non, responderetur. Porro autem si quis veram esse reprehensionem existimet, qua sub multiplici nomine aliquid concluditur, is nullam respondentem rationem relinquet, qua reprehensionem effugiat: cum praesertim in iis etiam, qua sub oculos subiecta sunt, necesse aliquando sit, quantum quidem ad nomen attinet, quod affirmaveris negare, & quod negaveris affirmare. Nam quod iis captionibus dissolvendis & quasi emendandis, adferre solent aliqui, nil planè adiuvat. Aiunt enim non esse Coriscum musicum & non musicum, sed hunc quidem Coriscum, esse musicum, illum verò Coriscum, esse non musicum. Quasi verò non eadem sit oratio, siue hoc modo dicas, non adiecto articulo, Coriscum esse musicum, siue illo, hunc Coriscum esse musicum: quod illi tamen affirmare simul & negare coguntur. At non idem forsasse semper pars utraque significat, quando ne nomē quidem ex quo constant, Coriscus scilicet, idem semper significet. Quare ad hanc captionem eludendam, nil omnino illud habet momenti. Quod si quis vim captionis in

eo ponat, quòd primū omnino Coriscum aduersarius diceret, deinde adiecto articulo, hunc Coriscum dixerit, is absurde faciet. Nam quid causæ est, cur id vni potius quàm alteri conueniat? præsertim cum verius addiderit articulum, non minus procedat captio. At verò quoniam qui non distinxit ambiguitatem, efficit vt ad extremum auditoribus dubium sit, an sit conuictus, an non: cum præsertim concessum sit, in medio cursu argumentationis, multiplex distinguere, si quod subsit, hinc profecto planum est culpa eum non carere, qui multiplicem interrogationem simpliciter & citra vllam distinctionem admittit. Hinc enim efficitur: si minus ipse reprehensus sit, at certè vt illius oratio pro conuicta & refutata habeatur. Fit autè plerunq̄, vt qui ambiguitatem perspiciunt, eam tamè distinguere propterea minus curèt, quòd frequenter huius generis interrogationes, ab aduersario proponantur: nescilicet videantur se ad omnia molestos & iniquos aduersario præbere: aut certè quia non existimant ex eo posse captionem vim vllam accipere: Sape autem ad extremū nescio quid præter illorum opinionem occurrit. Itaq̄ quoniam ita licet, nūquam tardi aut negligentes esse debemus in distinguendo: quem admodum paulo ante diximus. Quod si quæ multe sunt interrogationes non quasi vna acciperentur, nūquam fallax & captiosus ratiocinatio ex homonymia aut amphibolia na-

sceretur, sed aut vera semp; aut nulla omnino fieret rephē
 sio. Quid enim interest, sub duobus nominibus diuersis
 hoc modo interrogas, suntne Gallias, et Themistocles musi
 ci, an sub vno nomīe rebus diuersis cōmuni? Nā si plura
 verbū significet, qui illud interrogabit, plura interroget,
 non vnū necesse est. Si igitur haud rectē is facit, qui ad
 duas interrogationes vnā poscit simplicē q̄, respōsiōnē, du
 biū p̄fecto esse nō pōt, quin ad ambiguā interrogatiōnē
 nunq̄ oporteat simplicē dare respōsiōnē: ne si vera quidē
 sit in omnibus significatis interrogatio, quē admodū ali
 qui existimant. Illud enim idem valet ac si interrogare-
 tur, vtrum domi sint, an non sint Gallias, & Coriscus:
 qui siue ambo sint domi, siue non sint, non minus fiunt
 vtroq̄ modo plures propositiones. Neq̄ enim par est vnā
 propterea fieri interrogatiōnem, quōd vtrunq̄ verum sit:
 quandoquidē vsuuenire possit, vt vel sexcentas huius ge
 neris interrogatiōnes coniungas, ad quas omnes verū sit
 dicere etiam aut non: veruntamen non est ad illas omnes
 vna danda respōsio, quippe cum id aliud nihil sit, quā
 disputatiōnis legestollere, & omnē differendi ratiōnem
 euertere. Atqui istae multae interrogatiōnes, perinde sūt,
 ac si multis rebus diuersis vnum nomen esset impositum.
 Ut igitur ad duas interrogatiōnes non est danda vnare
 spōsio, ita ad interrogatū ambiguū nūquam est sim
 pliciter dicendum aut etiam aut non. Nam qui secus fe

cerit, is dixerit quidem aliquid, at certe non responderit. In disputationibus tamen quodam modo id probari solet, quia quid inde sequatur incertum sit. Quæ admodum igitur (quod etiam nos paulo ante diximus) reprehensiones quædam videtur, quæ non sunt, ita solutiones nonnullæ erunt, quæ in speciem modò non etiam veræ solutiones erunt: quas scilicet diximus interdum potius adhibendas esse quàm veras, in disputatione contentiosa, & cum occurrere volumus interrogatis multiplicibus. Porro autem in respondendo adhibenda nobis est hæc cautio, ut ad ea, quæ verà nobis esse videbuntur, dicamus, Esto. Sic enim fiet, ut minimè nos convincere alius videatur. Quòd si cogere nos velit admirabile aliquid dicere, tum maxime uti debemus verbo, videri. Hæc enim ratione, fiet, ut nec reprehensio, nec admirabilis conclusio confecta esse videatur. Iam verò cum perspicuum illud sit, quomodo fiat petitio principij, tum omnes ita existimant, respondenti negandum esse quicquid proximè ad id accedit, de quo queritur, nec ullam ex eo genere interrogationem esse admittendam, quasi illo modo id ipsum de quo instituta est disputatio, petatur. Cum verò tale aliquid sibi concedi postulat alius, quod incredibile quidem, aut falsum sit, ex re tamen proposita consequatur: tum idem illud esse cum eo, de quo agitur, dicendum est. Nam quæ necessario ex re proposita consequuntur, pro ipso proposito sunt habenda. Præterea quædo genus univèrsum sub

nomine proprio non est sumptum ab aduersario, sed sub
 similitudine, dicendū est, non rectè eum accipere, quan-
 do nō ita sumit, quē admodum concessum est, nec quo mo-
 do interrogando sumebatur. Hinc enim plerūq̄ nascitur
 reprehensio. Quòd si inde exclusus, illis cautionibus vti
 non possis, proximum est, vt recurras ad id, vt nō rectè rē
 demonstrasse aduersarium contendas. In quo vtendum
 est tibi definitione reprehensionis, quam posuimus, vt eam
 argumentis aduersary opponas. Ac si proprijs quidem
 nominibus et aperte interrogauerit, necesse est, vt aut sim-
 pliciter respondeas, aut adhibita distinctione. Qua verò
 suppressis quibusdā verbis breuiter admittimus, qualia
 sunt qua non aperte, sed truncatim & imperfecta locu-
 tione interrogantur, ea maxime dant reprehensioni oc-
 casionem: Exempli gratia. Nonne quod est Athenien-
 sium, id est eorū possessio? certè: nec dissimilis est in alijs
 ratio? At enim nonne τῶν ζώων homo esse dicitur? certè:
 Est igitur homo animalium possessio. Sane hominem
 dicimus esse τῶν ζώων, quia sit animal, & Lysandrum
 τῶν λακωνῶν, quia lacedæmonius sit. Planum igitur est
 non oportere, vbi obscurum est & inuolutum quod ab ad-
 uersario proponitur, simpliciter rem concedere. Quan-
 do verò sic sunt affecta duo inter se, vt vno posito alterū
 esse necesse sit, nec contrā, si hoc sit illud, esse oportet, vidē-
 dum est ei, qui respondet, vt cum rogabitur, vtrum eorum

esse putet, illud potius ponat quod minus late patet. Nam ex multis singulis difficilius est aliquid tandem necessariò concludere. Quod si ad aliquid probandum ex eo dicat argumentum, quod huic nihil sit contrariū, illi esse contrarium dicere debemus, sed nullum esse illi nomen impositum. Sunt autem ex ijs, quæ vulgo feruntur quædam, quæ si non concedas, falsum dicere videbere: alia verò, quæ ut non admittas, falli tamen te nemo putabit, cuius generis sunt dubiæ & in utrâq; partem probabiles sententiæ: nam sit mortalis an immortalis animantium anima, non est apud vulgus constitutum. In quibus igitur manifestum non est, utrum potius asserendū sit eorū, quæ alius interrogat, cuiusmodi sunt, quæ sententiæ appellantur (nam & veræ de singulis rebus opiniones, & uniuersæ negationes, ut diameter non est comparabilis cum latere, sententiarum nomine appellari solent) Et præterea in quibus veræ ex æquo pars utrâq; esse videtur: in illis in quâ utriusq; generis interrogationibus, si respondendo ad usum nostrum verba interrogationum cōmutauerimus in alia, commentum nostrū minimè apparebit: Nam quia incertū est, utrum verum sit, sophisticè nil agere videbimur, & quia utrâq; in partē ex æquo probabile est, falli nos nemo existimabit: at interim illa nostra verborū cōmutatio efficiet, ut rephēdere nos nullo modo possit aduersarius. Iam verò ut singulas tuas interrogationes præsen-

ris, ita illa tibi sunt anteuertēda, & multo ante orationē
 refutāda. Ista enī ratiōe aduersariū tuū maximè impe-
 dies, ne ad extremum quod vult efficiat. Quoniā autem
 illa est vera solutio, falsitatem syllogismi indicare, docen-
 do ex qua potissimūm interrogatione pendeat falsa con-
 clusio. Fallaces autē syllogismi duobus modis dicuntur,
 vno si falsum aliquid conclusum est: altero si necessaria
 consecutio esse videatur, reuerā autem syllogismus nō sit.
 Hinc sanē perspicuū est prater illam, quam modo dixi
 solutionem, esse etiam alteram, quæ propriè accomodata
 est ad eos, qui speciem syllogismorum prae se ferunt, cum
 reuerā nil necessariō concludant: quæ solutio est interro-
 gationum correctio, ad docendum cur ex ijs nō sequatur,
 sed modō videatur sequi. Unde illud efficitur, captiōes,
 quarum non est vitiosus concludendi modus, soluendas
 esse negādo, in quibus vitiosa est cōclusio, in ijs distinctio-
 nem esse adhibendam. Rursus inter eas rationes, quarū
 est necessaria conclusio, aliæ sunt, quæ verā, aliæ quæ fal-
 sam habent complexionē. Atq; illæ quidem, quibus fal-
 sa est cōclusio, dupliciter dissolui possunt, refutando sci-
 licet, ac negādo vnam aut alteram sumptionum, & in-
 dicando talem, hoc est falsam esse conclusionem. Quæ
 verò propositiones modō falsas habent, non etiam conclu-
 sionem, hac tantum ratione dissoluentur, si quā sumptio-
 num falsam esse cōspicies, eam respuas, quippe cum vera

sit conclusio. Itaq; argumenta qui volet rectè dissolvere,
 hoc primū spectabit, habeātne vim cōcludēdi necessariā,
 an minus necessariā: tum deinde utrum vera, an falsa sit
 complexio: idq; eò faciet, ut ea dissolvat vel distinguēdo,
 vel negando: & negādo quidem aut hoc, aut illo quo pau-
 lo ante diximus modo. Multum autem interest, utrum
 dissolvatur argumentū, cum tibi ab alio obijcitur, an cū
 per se nulloq; interrogante vis illius exquiritur. Nā sta-
 tim & in promptu occurrere captioni difficile est: per otium
 autē, & cū datur tibi cogitandi spatium, facile. Repre-
 hensionum, quæ aut ex verbi multiplicitate, aut ex ora-
 tionis ambiguitate ducuntur, duo sunt genera. Unum
 earum, quæ in altera sumptionū eā habent ambiguita-
 tem, unde oritur captio. Alterum earū, quibus in conclu-
 sione inest multiplicitas. Exēpli causa, captio, quæ οὐκ ὄν-
 τα proloqui, concluditur, ambiguitatem habet conclusionē:
 illa autem, quæ efficitur, eū qui sciat, nescire tamē, quæ
 est huiusmodi, Quod quisq; scit dicere aut facere, id ip-
 sum ille scit, atq; intelligit: at qui iste scit dicere, hoc est
 recitare carmina iambica: iste igitur intelligit scitq;
 iambica: illa inquam captio habet in altera sumptionū
 ambiguitatem. Ac duplex quidem verbum in ijs captio-
 nibus interdum inest reuerā ac per se, interdum verò nō
 est reuerā duplex, sed ipsa modò oratio est, quæ dupliciter
 accipi potest, & partim vera, partim falsa est. In quibus

igitur est in conclusione multiplicitas, in ijs nulla omnino est reprehensio, nisi iam ante qui interrogat ab aduersario acceperit contradicentem eius, quam concludit. Veluti in ea captione, qua cecū videre cōcluditur, quid quæso nisi contrarium huius dixerit respondens. cōcludi possit, quod ad reprehensionē valeat? Quæ verò ambiguas habent interrogationes, in ijs non necesse est ipsius multiplicis disparatum ante acceptum esse: quandoquidem non ad multiplex efficiendum pertineat argumentatio, sed ex ipso multiplici ducitur. Est igitur iā inde à principio multiplici, aut nomini, aut orationi ita occurrēdū, vt partim id verum esse quod interrogatur, partim falsū respondeamus: Veluti οὐκ ὄντα proloqui, vno quidem modo sumptū, verum est, altero non verum. Item ἴ, id faciēdum esse, quod facere oportet, vna significatione verum est, altera falsum. Oportere enim multiplex est. Quod si id nos à principioloauerit, hæc nobis ratio erit reliqua, vt ad extremum argumentationis, conclusioni ab aduersario factæ præter simplicem responsionem, aliquid addamus, quo vitium captionis indicemus. Verbi gratia, concludit aduersarius: Accidit igitur οὐκ ὄντα proloqui, τὸ cōtrὰ δεικνύμενον, accidit verò, τὸ ὄντα proloqui, sed τὸ ἴδιον οὐκ ὄντα nō accidit. Quod idē erit in ijs faciēdū, quæ multipliciter habet in sumptionibus. Exempli causa, cū ad extremum concludetur, non igitur intelligimus quod

scimus: certè, respondebis: verū tamen nō conclusisti, quæ
 nos hoc modo scimus, eo nos non intelligere. Neque enim
 idem valet dicere, non intelligere omnino sciētem, quod
 intelligere eum qui hoc modo scit. Utq; ego vnā quan-
 dam generalē rationem eludendi istas captiones subij-
 ciam, illud semper nos contendere debemus, etiam si reue-
 rā concluderit aduersarius, quod oportuit, illum tamen
 non eam rem, quam asserimus, sed verba modò refutasse.
 Ex his verò, quæ modò exposuimus, iam propemodum per-
 spicuum est, quæ sit ratio soluendarum captio-
 num, quæ ex coniūctione & distinctione ducuntur. Cum enim ali-
 ud coniūctā aliud distincta ratio significet, ad extremū
 quando vnum concludet aduersarius, contrariū tibi erit
 subijciendum. Sunt autem omnes istæ captiones ex cōpo-
 sitione & distinctione. Nunquid quō tu illum percussū
 vidisti. eo ille percussus est? Et nūquid quō is percussus est,
 id ipsum tu vidisti? Atq; istæ quidem captiones habent
 nescio quid ambiguitatis, sed tamen ad locum ex cōiun-
 ctione referēdæ sunt. Neq; enī duplex appellari potest,
 quod modò coniūctam modò diuisam habet sentētiam:
 quando quidem oratio nō maneat eadem, cum distincta
 accipitur, quæ antè erat coniūctā. Nisi fortè dicamus
 cōe & oē, cū sic accentibus distincta pferuntur, ad
 huc retinere multiplicitem: quæ tamen, quod attinet
 ad scripturam, sunt vnum idemq; vocabulum, cum &

elementis eisdem, & eodem modo scribantur: ceterum nota accentuum illic apposita efficiunt, ne cum pronuntiantur eadem sint. Quocirca multiplex oratio non erit, quæ modo cõiunctim, modo diuisim accipi potest. Unde etiã planum est, non verum esse, quod aliqui voluerunt, omnes reprehensiones pertinere posse ad locum ex multiplici. Est igitur ad soluedas istas captiones respondenti adhibenda distinctio, non idem scilicet valere si dicas vidisse te oculis, percussum: ac si diceres vidisse te, oculis percussum. Quod idem in captione Euthydemii faciendum: quæ est huiusmodi, numquid triremes, quæ in Piræo sunt, nunc scis, cum in Sicilia sis? Item quæ in hac, putasne malum sutorẽ bonum esse? at qui fieri potest, ut quis malus sit, & bonus sutor sit: quidam igitur sutor bonus erit. Item in hac. Nonne quorum bona sunt scientiæ ea sunt bona μαθηματα: malorum autem bona sunt scientiæ: mala igitur sunt bona μαθηματα: at qui mala & μαθηματα sunt, et sunt mala: quare necesse est, ut sint mala μαθηματα. Et putasne verum esse dicere modo te natum esse? tu igitur modo natus es. An aliud cõiuncta, aliud distincta significat hæc oratio? Certe: Verum enim est nunc, te natum esse: sed falsum est te nunc natum esse. Quæ tu facere potes, & uti potes, ea nonne tu & eo modo redãere effecta possis? tu verò non pulsans citharam, pulsare illam potes: tu igitur hoc efficere poteris, ut non pulsans citharam pulses tamen. At

enim quod posse se alius dicit, non sic accipiendum est, quasi non pulsans possit pulsare, sed quasi possit, cum de sinet vnum facere, alterum statim effectum reddere. Porro autem aliter hanc captionem dissolvere aliqui conatur, dicentes, quanquam id concessum sit, posse me quomodo possum aliquid, eo modo illud effectum reddere, non tamen recte concludi, posse me non pulsando citharam pulsare: quia non sit concessum, omni modo quo possu, sed incerte quomodo possum, ita me facturum: nunc autem certum est, idem non valere, quomodo possum, ita faciam, & quocumque modo possum, illo omni modo faciam. Verum quam illi male solvant, hinc potest facile intelligi, quod cum necesse sit omnes captiones ex eodem loco ductas vno eodemque modo dissolui, ista dissolutio non possit ad omnes huius generis accommodari: quinetiam illo modo occurri non possit omnibus, qui eandem istam captionem alio quouis modo proponerent: sed ad eum modum, qui ita proponit hanc captionem, non etiam ad ipsam argumentationem, est accommodata hac solutio. Ab accentu captiones nullae sunt, nec in scripto, nec in voce, aut certe admodum paucae sunt: qualis est ista. Nonne & habitas, domus est? certe. at nonne illud, & habitas, est negatio huius verbi, habitas? dixisti autem, & habitas domum esse: domus igitur negatio quaedam est. Quae captio quomodo sit dissoluenda non est difficile videre. Non enim idem significat illud ovtono

acuto prolatū & circum flexo ō. Nosse etiā rationē
 occurrēdi captionibus, quæ ducūtur ex eo, quòd verborū
 specie falsi pro ysdem accipimus, quæ non sunt eadem,
 non est difficile, quando genera categoriarū quot & quæ
 sint intelligimus. Nam quod iste interrogatus negavit
 in verbo, quid est substantiamq; significante, id alius vt
 affirmet, traducit ad id, quod in genere quantorum con-
 tinetur, aut eorum, quæ ad aliquid dicuntur, quæ tamē
 si formam verborum spectes, speciem quandam præ se fe-
 runt eorum, quæ quid, hoc est substantiam significant.
 Veluti in hac captionē: Putāsne fieri posse, vt tu eādem
 rem simul facias, & feceris? At videre tu idem potes &
 vidiſſe, idq; eadem ratione. Et illa. Putāsne fieri posse, vt
 aliquid sit actio & passio? Quid vero, nunquid secari,
 cremari, operari genere dicendi conueniunt, & pati om-
 nia significant? Illa verò dicere, currere, videre, nūquid
 eodem modo dicuntur? Atqui videre est operari: quare
 pati significat: quod tu tamen idem actionem significa-
 re dixisti. Quòd si quis fieri non posse dixerit, vt idem si-
 mul facias et feceris, idq; postcā admittat, posse euenire,
 vt idem videas & videris, nondū erit hac ratione repren-
 sus, modò nō dixerit, videre, actionem significare, sed po-
 tius pati. Nam vt reprehensio fieret id quoq; fuit præter
 illa interrogandū. Illud tamen videtur auditoribus iam
 esse cōcessum, quia admissū est, secare, esse agere, & secū

isse, egisse, & huius generis alia, quæ genere dicendi illis
 sunt similia. Nam quod deest argumento, ipse per se au-
 ditor supplet: quasi dicendi genere hoc nō differat ab illis.
 Reuerà autem hæc eodem genere dicendi non continen-
 tur, sed propter verbi similitudinem ita secus quàm est vi-
 detur. Atq; ita in iys captionibus idem vsuuenit, quod in
 iys, quæ ducuntur ex homonymia: in quibus si quis verbo-
 rum vim ignorat, putat respondentem nō modò in nomi-
 ne, sed etiam in re eadem, quod affirmauerat, negare: cū
 tamen ei qui contra disputat necesse sit, vt aduersarium
 coarguat, interrogare prætereà, an eadem semper signi-
 ficatione accipiat, quod dicit: quo certè concesso vera se-
 quitur reprehensio. Sunt autem & quæ sequuntur cap-
 tiones superioribus similes ex eodemq; loco ductæ. Si quis
 quod habuit iam non habet, nonne illud amisit? At enī
 qui vnum modò ex decem calculis amisit, iam non habet
 decem calculos. An verū est eum amisisse, qui nō habet,
 quod habuit, illud autem non verum, si tantū nō habet,
 quantū prius, aut tot, quot antè habuit, propterea tantū
 aut tot amisisse? Ergo quod primum in substātia inter-
 rogauerat, id transfert in cōclusionē ad numerum: decē
 enim non substantiam, sed numerum significant. Quòd
 si inuicem ita interrogasset, Si quis modò non habet tot cal-
 culos, quot antè habuit, nonne tot omnino amisit, quot ha-
 buit? nemo id concessisset, sed dixisset, vel ex iys aliquot

vel illa omnia amisisse. Huius quoque generis est captio,
 qua cōcluditur dare aliquē quod nō habet: quia cum nō
 habeat vnum solum calculum vnum solū det alteri. At-
 qui hoc non est dare quod non habes, sed quatenus tu vnū
 solum non habes. Nam hoc verbum solum nō substantiā
 aut qualitatem aut quantitatem significat, sed in com-
 paratione ad alterum cernitur, vt significet nō habere te
 illud cum alio. Habet igitur illa captio eandem vim ac si
 quispiam ita interrogaret, nunquid dare quispiam po-
 test quod nō habet? idē negante altero, subiceret. Quid
 vero nunquid dare cito potest, quod cito non habuit? quo
 ab aduersario cōcesso, cōcluderet, potest igitur dare quis-
 piam quod non habet. Nam quid apertius est quam eū
 qui ita sit argumentatus nil necessario confecisse? Ete-
 nim cito dare nō est quippiam dare sed hoc modo. Illud
 vero nemo negauerit fieri posse, vt alio modo des quippiā
 quā haberas: veluti quod cum voluptate habes, id a gre-
 & cum molestia dederis. Ad hunc eundem locum ista
 quoq; superioribus per similes captiones ptinent. Pote sine
 aliquis ferire alterum manu quam nō habet? aut videre
 oculo quem non habet? Neq; enim vnum tantum oculū
 habet. Huiusmodi autem captionibus ita occurrunt qui-
 dam, vt eum dicant vnum modo aut oculum, aut aliud
 quiduis habere, qui plura habet. Alij vero dicunt id ip-
 sum omnino hunc accipere, quod alius dat, quippe cum

vnum modo det iste calculum, aliusq; nō plusquam vnū
 ab altero accipiat. Alij item aiunt fieri posse, vt quis id
 habeat quod non accepit. Veluti si quis dulce vinum ac-
 cipiat, eo inter accipiendum corrupto, acetum quod non
 accepit habere. At illi quidem certe omnes illo modo cap-
 tionem non dissolunt, sed (quod etiam paulo ante dixi-
 mus) homini non argumento occurrunt. Nā si esset hæc
 vera solutio, qui cōtrarium eius quod illi volunt faceret,
 non posset omnino istas captiones (quod idem profecto in
 alijs omnibus vsuuenit) dissoluere. Ut si vera solutio est ī
 distinctione multiplicis, dicendo in vna quidem signifi-
 catione verum esse, in altera non verum, quicumq; simpli-
 citer dici concesserit, is necessario cōvincetur, eritq; id ne-
 cessario confectum quod voluit aduersarius. Sin qui hoc
 fecerit non conuincatur necessaria conclusione, nō erat
 profecto vera illa solutio. At qui in ijs de quibus agitur
 captionibus, concessis omnibus contra quā illi volunt,
 nil necessario concluditur. Præter illas autem, quas ppo-
 suimus, istæ etiā quas modo subiiciam, ex eodem loco du-
 cuntur. Nonne quod scriptū est id scripsit aliquis? scrip-
 ta autem est hæc oratio, quæ te ait sedere, nunc falsa, quæ
 tamen erat vera quando scribebatur: Ergo simul & vera
 & falsa scribebatur. Etenim veram aut falsam dicere
 orationem aut opinionem nō hoc, id est substantiam, sed
 tale aliquid id est qualitatem declarat. Dixi autem opi-

nionem, quia eadem est ratio illius, atq; orationis. Ad hoc etiam genus ista pertinent. Nonne quod quisq; discit, illud verum est esse quod discit? discit autem quispiã celerius, quod tardius est. Hic enim non assumptum est, quod discit quispiã sed quo modo discit. Item ista: Quod quisq; perambulat, nonne id pedibus calcatur? perambulat autem aliquis totum diem. Profecto hic non assumptum est, quod quis perambulat, sed tempus in quo ambulat. Item q; cum calicem bibisse alterum dicimus, hoc ipsum quod bibit, non dicimus, sed vnde bibit. Est etiam in hoc genere ista, nonne quod scit quisq;, id aut ab altero didicit, aut ipse per se inuenit? At duobus sumptis, quorum vnum didiceris, alterum inueneris, in illa ambo neutrum eorum cadere potest, Nam quod singulatim sumptis rebus prius interrogabatur, id paulo post coniunctis simul multis accipitur. Illa etiam, qua ostenditur esse aliquem tertium hominẽ, præter ideam, & præter singulos homines: Homo enim & omne vniuersale, non hoc aliquid, sed tale aliquid, aut comparisonem quãdam ad aliud, aut affectionem quandam & modum, aut aliud huius generis significat. Eadẽ autem est huius ratio atq; illius, qua quaeritur, an Coriscus & Coriscus musicus idẽ sint, an verò diuersi. Nam ille hoc aliquid, hic quale aliquid significat: Ita q; non est eadem vnus atq; alterius expositio. Neque verò ab expositione vim habet ista captio, qua

esse aliquem tertium hominē concluditur: sed ex eo quòd
 cōceditur, esse id ipsum quod illud, idem valere, quod esse
 hoc aliquid. Neq̄ enim esse idipsū quod Gallias, aut id
 ipsum quod homo, idem semper significabit, quòd esse hoc
 aliquid. Quòd si in exponendo dicas, nō significari hoc
 esse id ipsum quod illud, sed potius esse tale quippiam, om-
 nino nil intererit: quādoquidem ut hoc dixeris, nihilomi-
 nus relinquatur vniuersale quoddam, non illud quidem
 separatum, sed in singulis rebus cohærēs, quale est homo.
 Perspicuum igitur est non esse admittēdum, verba quæ
 de multis dicuntur hoc aliquid significare, sed aut quan-
 tum, aut quale, aut relatum quippiam, aut aliud quid-
 uis huius generis. Omnibus autē captionibus, quæ in ver-
 bo sunt (ut rem semel complectar) hoc commune est, ut per
 cōtrarium eius, vnde ducitur captio, semper dissoluātur:
 Verbi gratia, si ex cōiunctiōe captio existat, dissoluetur
 per diuisionem: sin ex distinctione, per coniunctionem.
 Rursum si in accentu acuto posita sit captio, per grauem
 dissoluitur: sin ex graui orta sit, per acutū. Si verò multi-
 plex nomen eam effecerit, ita dissoluetur, si contrarium
 illius nominis, quod cōcludit alius, ponas: veluti si ita eue-
 niat, ut tu interrogatus, de animato dixeris, ille cōtrā ne-
 gationem concludere conetur: tibi ad extremum dicen-
 dū erit de animato te intellexisse. Sin dederis esse in ani-
 matum aliquid, contrā autem ille animatum aliquid

concludat, tibi dicendum erit, in re inanimata te intellexisse. Eademque est ratio in amphibolia.

Si autem ducta sit ex verborum simili forma, a contrario petenda est solutio. Veluti ad illam captionem, nonne dare quispiam potest quod non habet, dicendum est, non dare quidem eum quod non habet, sed alio modo quam habet: nempe quia non habet unum solum calculum. Ad istam quoque, nunquid quod scit quisque id didicit, aut per se ipse excogitavit? respondendum est, verum quidem esse quod scit horum altero modo id accepisse: sed non esse necesse, multis simul iunctis, quae scit, ea altero modo assecutum fuisse. Huic quoque, nonne quod per ambulas id pedibus calcas? sic occurrendum, id quidem quod per ambulo me calcare, sed non tempus quo per ambulo, & sic alia. Captiones autem accidentis, omnes una ratione dissolui possunt. Quia enim incertum est quando rei attribuenda sunt quae accidentibus conveniunt, atque illud quidem in quibusdam verum videtur: idque ita fieri interdum necessarium esse aiunt, in alijs vero negant id esse necessarium: illud profecto nobis statuendum est, atque ita debemus adversus huius generis omnes captiones esse confirmati, ut omnino illas ullam habere necessitatem negemus. In quo videndum est, ut paratam nos semper habeamus aperte captiosam ex hoc genere conclusionem, cui similem esse dicamus eam, quam adfert adversarius. Sunt autem ex accidente omnes quae se

quuntur captiones, scisne quid ego te rogaturus sū? Nostin eum qui huc ad nos venit, aut eum qui hic absconsus est? Est ne hæc statua opus tuū, aut hic canis tuus pater? nunquid haud multoties pauca, sunt pauca? Per spicū enim est in ijs omnibus nō esse necesse ut eadem quæ accidentibus conueniunt, rebus subiectis attribuātur. Nam in ijs solis quæ natura & substantia non differunt, sed vnum quippiam sunt, id vsuuenit, ut quæ vni attribuuntur eadem alteri omnia conueniant. Iam autem nō idē est bonum esse bonum, & esse id quod ego te volo interrogare: neq; idē valet venientem aut absconsū, esse venientem aut absconsū, atq; esse Coriscū. Itaq; non recte efficitur si Coriscū nouerim aduenientē autē nō nouerim, eundē me nosse & non nosse. Neq; valet cōclusio, hoc opus quoddam est, idq; meum est, hoc igitur est meum opus: sed concludendum est meam esse hanc possessionem, aut rē aut aliud quippiam huiusmodi. Nec dissimilis est i alijs ratio. Ceterum istas captiones dissoluere nonnulli conātur adhibita distinctione ad postremam interrogationē. Aiunt enim fieri posse, ut idem nos cognoscamus & non cognoscamus, sed non eadem ratione. Eum igitur qui venit se fatētur non nosse, Coriscū autem se nosse aiunt: & conclusionem qua efficitur eundem illos nosse & nō nosse, ad extremum, concedunt, sed tamen non eadem ratione. Atqui illud primū ut vera sit dissolutio, necesse est

(quod etiam nos paulo ante diximus) ut ad omnes eiusdem generis captiones diluendas sit accommodata, quod in hac cadere non potest: quandoquidem si non ex verbo nosse, sed ex verbo esse, aut certo quodam modo affectum esse, pronuntiatum illud constaret, non haberet locum illa solutio. Verbi gratia in illa captione, Hic pater est, & est tuus: quid quaeso loci habeat illa solutio? Ut enim in quibusdam id verum sit, fieri posse, ut idem tu scias et nescias, at certe hac captio nil habet cum illa commune. Porro autem nil vetat, quominus multis modis sit vitiosa & fallax eadem captio: attamen non omnis vitij explicatio est vera captio nis illius solutio: quippe cum fieri possit, ut falsum esse id, quod concluditur, dicas, & tamen unde oriatur falsa illa conclusio, non ostendas. Qualiter vsu venire potest in argumentatione Zenonis, qua nil posse moueri ostendere conabatur. Quapropter si quis respondens contra argumentari conetur, ut id absurdum esse doceat quod alius concludit, absurde faciet, tamen si verè ac necessariò id conficiat. Neque enim hoc est argumentum dissoluere, praesertim cum veram solutionem appellauerimus, talem falsi syllogismi explicationem, ut quare sit vitiosus, ostendatur. Itaque si quando argumentum nil necessariò concludit, huius ipsius rei declaratio erit solutio, idque dico siue verum, siue falsum aliquid illud argumentum concludat. His accedit quod possit illa quidem fortasse solutio ad quasdam captiones valere,

at in ijs certè ad quas modo adhibetur, vix locum habere posse videatur. Novit enim ille Coriscum hoc ipso quòd Coriscus, & veniētem hoc ipso quòd venit: at nosse idem & non nosse, est tale aliquid quale vsu veniret, si tu quod albus quidem sit quispiam nosses, eundem autem musicum esse ignorares: sic enim tu idem scires & ignorares, sed non habita ratione eiusdem rei. Hic verò vtrumq; novit, et Coriscū quòd sit Coriscus, & veniēte quòd veniat.

In eodem errore, in quo ij quos modo diximus, versantur, qui cōcedendo omnem numerum esse multū & paucum, captionem se putant dissoluisse. Cū enim nil necessariò ista captio concludat, hoc prætermisso, ad id se conferunt, ut veram esse conclusionem dicant: omnem enim numerum & multum & paucum esse magno suo errore fatentur. Sunt etiam qui dicentes multipliciter inesse in ijs verbis, est pater tuus, aut filius, aut servus, captiofas illas conclusiones, dissolvunt. At qui ut dicatur ad multipliciter pertinere reprehensio, perspicuū est oportere, ut aut nomen, aut oratio, multa propriè significet: hunc vero huius esse filium propriè dici nemo affirmare audeat, si hac oratione significetur, hūc esse dominū huius qui alicuius est filius: sed fortè temerè & (ut sic dicā) per accidens factum est, ut ista ad extremū coniuncta sumerentur, in hunc modum, nōne hic tuus est? etiam. At iste est filius: est igitur hic filius tuus: quia scilicet ita for

te accidit, ut idem, & tuus esset, & filius, non quidem tuus
 sed alicuius. Quod idem dicendum de captione qua è gene-
 re τῶν κακῶν esse aliquod bonum concluditur, quia prudentia
 sit malorum scientia. Nam aliquid esse aliquorum non
 dicitur multipliciter: sed possessionem modo hoc signifi-
 cat: aut si forte multipliciter dicatur (ut certe videtur di-
 ci, quando quidem homo τῶν κακῶν esse dicitur nec tamen hic
 possessio ulla significatur) nil tamen ad istam captione
 pertinet. Etenim si ita aliquid ad mala affectum sit, ut
 illa affectio in genitivo casu exprimat, dicitur quidem
 illud cum aliqua adiectione et hac ex parte, esse τῶν κακῶν.
 omnino autem & simpliciter non dicitur esse τῶν κακῶν.
 Unde efficitur ut potius illa captio sit referenda ad locum
 ex eo quod quadam ex parte & simpliciter dicitur, quam
 ad locum ex multiplici. Quamquam illud fortasse possit
 accidere, ut illa oratio, aliquid bonum esse τῶν κακῶν duplici-
 ter accipiatur, licet in ea de qua agitur captione non sit
 multiplex: Verbi gratia, si servus aliquis bonus, sit mali
 domini. Nisi forte ne hac quidem ratione possit illa mul-
 tiplex appellari. Neque enim si separatim verum sit hoc esse
 bonum, idque esse illius, recte coniunctim efficietur, hoc esse
 bonum illius. Quin ne illud quidem hominem esse τῶν
 κακῶν multiplex est, quando ne alibi quidem si quid dicamus
 suppressa aliqua particula, que ad plenam sententiam
 desideretur, recte diximus multiplicem esse orationem:

quippe cum recte ac sine vlla multiplicitate dari mihi Iliadē iussero, si pronūciato dimidio versu ita dixerī da mihi μῦθον δεῖδε Δεῖ. Captiones etiā quæ ducuntur ex eo q̄d quasi omnino ac simpliciter verū sit, tale quippiā esse dicit̄, aut ex aliqua parte, aut alicubi, aut quodāmodo, aut facta ad aliquid collatione, nō autem simpliciter ac citra vllam adiectionem, captiones inquam illæ hac demū ratione recte dissoluentur, si ad conclusionem diligēter aduertas, num contradictio horum aliquod vitium habeat. Adversa enim omninoq; contraria, & aientia & negantia omnino quidem ac simpliciter in re vna dici non possunt, at quadam ex parte, aut facta ad aliquid comparatione, aut quodāmodo si pars vtrāq; sumatur, in re vna dici possunt: aut etiam si pars vna citra vllam adiectionem, altera cum adiectione alicuius partis sumatur. Itaq; si pars vna simpliciter dicat, pars altera quadam ex parte neget, non poterit esse ista ratione reprehensio: id quod in contradictione quæ ad extremū quasi reprehensionis causa concluditur, nobis est spectandū. Ad hoc autem genus captionum omnes pertinet quæ sequuntur. Fieri ne potest ut sit aliquid quod non est? at verum est dicere rem quæ nō est tale aliquid esse. Nec dissimili modo, nō esse aliquid quod est, ostendetur: quia de re quæ sit, verum sit dicere nō esse hoc vel illud. Fieri ne potest ut sancte iuret quispiam simul & peieret? Fieri ne potest

ut idem eidem simul credat & non credat? At illa certe
 eos sunt captiosa, quia plurimū interest iter esse omnino,
 et esse hoc vel illud: quo fit, ut male efficiatur, si res aliqua
 qua non sit, est hoc vel illud, omnino illā ac simpliciter
 esse. Item q̄ licet hanc quidem rem, & illa ex parte, san-
 ctē iuret quispiam, non tamē rectē concluditur omni ex
 parte sancte iurare. Nā qui se peieraturum iuravit, et
 peierat, is sanctē quidem quod ad hoc pertinet, & hac mo-
 do ex parte, iuravit, omnino autem ac simpliciter non re-
 ctē. Is quoque qui non credit alteri, non simul illi omni-
 no credit, sed quaedam credit. Similis etiam ijs est illa ca-
 ptio qua simul aliquem posse mentiri & verū dicere ostē-
 ditur. Verum quia difficile est statuere, utrum ei quod
 est veracem esse, tribuēdū sit illud simpliciter, an ei quod
 est esse mendacem, propterea difficilis videtur huius cap-
 tionis explicatio. At qui nil incōmodi est, si dicamus eū-
 dem hominem simpliciter quidem mentiri, ex aliqua ta-
 men parte verum dicere: aut ex parte aliqua verum dice-
 re, qui omnino tamē mentiatur. Nec secus profecto iudi-
 candum est de ijs, in quibus quod dicitur, facta modō ad
 aliquid comparatione verum sit, aut ex aliqua parte in-
 sit, aut ad certum quoddam tempus. Nam ex hac eadem
 causa omnes huiusmodi captiones proficiscuntur. Non-
 ne sanitas bona, aut diuitiæ bona? At ijs qui parum pru-
 dentes sunt, qui q̄ ijs uti rectē non possunt, non sunt bona:

sunt igitur hæc bona & non bona. Nunquid bene valere, aut in sua civitate potentem esse bonum est. At qui evenire tempus potest, cum id non sit bonum: idem igitur eadem bonum & non bonum. At hoc certè non est incòmodum, quod omnino ac simpliciter bonum est, huic aut illi id non esse bonum. Nonne id malum est quod non vult sibi vir prudens? bonum autem vir prudens nō vult amittere: bonum igitur est malū. nō rectè efficitur. Plurimū enim interest, dicas bonum esse malum, an bonum amittere, esse malum. Huic similis est captio, qua de fure fieri solet. Neq̄ enim si fur est malus, propterea oportet, ut eum capere sit malum, non igitur qui eum vult capere, malū vult, sed potius bonum, quippe cum bonū sit illum capere. Nā morbus quoq̄ malum est: sed eo liberari non est malū. Nonne iusta iniustis, & qua iure fiunt, iis qua iniuria, optabiliora sunt? At optabilius est iniuria mori, quā iure. Nōne æquū est sua quæq̄ habere? Quæ verò tibi ad iudicata sunt falso iudicio, sed tamen ut putavit iudex esse æquissimū, ea legibus rata esse debent. Est igitur idē æquum & iniquum. Est ne is condemnandus qui æqua profert in iudicio, an qui iniqua? At qui æquum est eū cui facta est iniuria, omnia proferre, qua suo cum dāno percudit: erant autem illa iniusta. Hæc omnia sunt captiosa & fallacia argumēta. Neq̄ enim si iniuria pati aliquid optabile est, statim existimandū est omnino id ma-

gis expetendum esse, quod cum iniuria coniunctum est,
 quàm quod iuri consentaneum. Sed omnino quidem ac
 simpliciter ius est iniuria optabilius, nil tamen vetat quo
 minus iniuria, quod ad hoc vel illud attinet, sit magis ex
 petenda. Item quæ sua quæque habere æquum est, aliena ini
 quum: & tamen iudicium hoc iustum esse nil prohibet,
 nimirum qui aut æquissimum esse existimavit iudex, ita
 iudicavit. neque enim oportet siquid quod ad hanc quidē
 rem attinet, aut hoc modo, iustum est omnino esse iustum.
 Simili modo ut sint aliqua per se iniusta, fieri tamen po
 test, ut illa recitare & in iudicio edere iustum sit. neque enī
 recte efficies iustum esse quippiā si illud exponere iustū
 sit, sicuti non est necesse id esse utile, cuius narratio utilis
 est. Quod idem de rebus iustis sentiendum est. Illud itaque
 non recte concludebatur, quia iniqua erant quæ edidit
 is qui passus est iniuriam, propterea eum vincere qui ini
 qua in iudicio protulit. nam illa protulit quæ edere qui
 dem æquum erat, simpliciter autem, & ad ferendum ini
 qua. Captionibus autem quæ ex definitione reprehensio
 nis existunt, ea ratione occurrendum est, quam in superi
 ore loco subiecimus, exquirendo, an contradictio quæ ad
 extremā in conclusione proponitur, iisdem omnino verbis
 rebusque constet, an in eadem re pars utraque sumatur, et ad
 idem, & eodem modo, & in eodem tempore. Quod si iam
 inde a principio disparata interroget alius, non est fateri

dum fieri non possent idem sit duplum & non duplum: quin potius concedendum est fieri posse, non eadem tamen ratione. Id enim esset sine ulla controuersia reprehēdi et conuinci. Ducuntur autem omnes istae captiones ex hoc loco nūquid quāq; rem nouit aut ignorat, qui nouit aut ignorat quānā & qualis sit res quāq;. At qui idē qui nouit Coriscum quod Coriscus sit, eūdem quod sit musicus ignorat: eandem itaq; rem scit quispiam & ignorat. Et rursus nonne maius est quod quatuor cubitorum magnitudinem habet, quam quod trium? At fieri potest ut ex tricubito, fiat magnitudo quatuor cubitos in longum producta: Et necesse est ut omne quod maius est minore sit maius: potest igitur fieri ut idem seipso sit maius & minus. His vero quae ducuntur ex eo quod id ipsum de quo a principio suscepta est disputatio, sumitur, ita occurrendum est, ut ille quidem qui respondet si talia sumere aduersarium perspiciat, nil eorum admittat, ne si illa quidem sint probabilia: ita tamen ut interim vera esse dicas illa quae non admittit. Sin ille nō perspiciat a principio talia esse quae sumit aduersarius, ignoracionem suam in aduersarium propter huiusmodi argumentorum vitium reijciet: dicens nil eum tandem confecisse nec bene disputasse. Debet enim ut sit reprehensio, abesse petitio principij. Deinde vero dicet respondens se illa admisisse, non ut ijs aduersarius contra se uteretur, sed ut aduersus illa dis-

putaret, eiusque contrarium concluderet, quod captiosam suam reprehensione confecit. Quod verò attinet ad eas quae ex consequentibus eruuntur, in eo ipso unde vim habere argumentum videtur, vitium indicandum est: cum enim duplex sit argumentum à consequentibus, unum in quo ex parte universi genus, concluditur: ut ex homine animal: alterum in quo inter contraria tractatur consecutio: in priore genere dicendum nobis est, eo adversarium peccare, quia velit, ut ex hoc illud sequitur, ita vicissim ex illo hoc concludi, quod minime necesse est: in posteriore autem quia velit, si ex hoc antecedente illud consequens efficitur, ex contrario antecedentis omnino ac semper confici contrarium consequentis. Cuius generis est argumentatio Melissi. nam si quod generatum est principium habet, ex eo confici rectè existimat quod non est generatum, non habere principium. Itaque si ingenitum est caelum, non habere principium adeoque esse infinitum. Atqui non ita res habet: quandoquidem inter disparata consecutio conuerso ordine tractanda sit. In his autem captionibus quae oriuntur ex eo, quod amplius aliquid adiectum est, quam ex quo ducendum fuit argumentum ad convincendum alterum, videndum est, si eo quod dixisti sublato, nihilominus sequatur idem incommodum. Quod ubi ita esse compereris, tum id tibi est planum faciendum, dicendumque omnes propositiones te non eo admisisse, quod veras illas esse putares, sed ut videres

quid tandem ad rem facerent: iā autē omnino ad rē nil pertinere quae ipse sumpserat. Captionibus vero quae plures interrogationes quasi vnā accipiūt, iā inde ab initio occurrendū est, idq; adhibita distinctione. Est enim vna interrogatio, ad quā simplex recte adhibetur responsio. Itaq; nec plura de vno nec vnū de pluribus affirmandū est aut negandū. Porro autē sicut in homonymis interdū euenit vt vtraq; interdū vt neutra significatione verū sit quod interrogatur, eoq; accidit, vt qui quasi ad simplicem interrogationem vnā dedit responsionem, nullo inde possit vrgeri incōmodo: ita in ijs de quibus agitur vsuuenit, vt quando plura de vno, aut vnum de pluribus vere affirmatur, aut negatur, qui simplicē ad illa dederit responsionem, quanquam in eo vitio nō careat, nulla tamē hinc ducta ratione cōvinci reprehēdiq; possit. Quando verò illa partī vere, partī falso dicūtur, aut etiā q̄ndo plura de pluribus ita enunciantur, vt vno quodā modo vtraq; vtrisq; conueniant, alio quodam modo non conueniant, tum verò maxime nobis cauendum est. Exempli causa: Acceptis duobus quorum vnum bonum sit alterum malū, nōne illa verum est vno modo dicere esse bona et mala, et rursus altero nec bona nec mala? neq; enim vtraq; attributa vtrisq; subiectis inesse possunt: Idem igitur bonum & malū est, & rursus nec bonū nec malum. Itē si quaeq; res secum est eadem, & ab alijs diuersa sumptis duobus di-

uerfis, in hunc modū fiet captio. Hæc ad se comparata nō
 ad alia, sunt eadem: Hæc eadem ad se comparata sunt
 diuersa. Sunt igitur eadem res a se inuicem diuersæ, &
 eadem tamen. Item si bonus quispiam malus fiat, & ma-
 lus quispiam, bonus, hic etiam ex simplici respōsione effi-
 cietur, vnum ex ijs duobus, simul duo contraria effici. Itē
 acceptis duobus inter se inæqualibus, verū est dicere illa
 ad se ipsa comparata esse æqualia, erūt igitur eadem ali-
 qua inter se æqualia & inæqualia. Neq̄ vero ego illud
 negauerim posse in has captiones aliam solutionem ca-
 dere: præsertim cū illud verbum, vtrāq̄, itemq̄ illud, om-
 nia, multis modis dicantur. Unde fit vt nō idem affirme-
 tur & negetur nisi nomine tenus: quam veram esse repre-
 hensionem supra negauimus. Caterum illud planū est
 nunquam illa incommoda sequi potuisse, nisi ex multis
 interrogationibus vna facta esset: & si vnum vni attribu-
 tum fuisset affirmando aut negando. Quod verò attinet
 ad eas captiones, quæ eo spectant, vt ad ineptam eiusdem
 verbi repetitionem aduersarium perducant, hac ratione
 perspicuum est omnes dissolui posse, si negemus attributa
 quæ ad aliquid sunt separatim sumpta præter se quic-
 quam significare. Exempli causa, si solum ac per se du-
 plum dicas sine adiectione simpli: tamen si verum sit in dis-
 plo simplum quodam modo appellari. Etenim in hac ora-
 tione, vno minus decem, verbum illud, decem, acceptū est.

nec decem tamen illa oratione significantur. Item q̄ in hac negatione, non facere, inest verbum facere, atq̄ a deo in omni negatione inest affirmatio: neq̄ tamē verum est eum qui dicit, hoc non esse album, significare album esse. Duplum igitur nil quicquam fortasse præter se significat, sicut nec simplū significat id quod in ipso intelligitur: aut si significat non eodē certē modo separatim atq̄ coniunctim significat. Neq̄ etiam scientia in specie sumpta, veluti si medicina est scientia, id ipsū significat q̄ cum in genere sumitur, quod quidem erat scientia ad id quod sub scientiam cadit comparata. De ijs autem attributis quæ per ea subiecta definiuntur, de quibus ipsa dicuntur: illud primū nobis dicendum est, non idem significare verbum aliquod seorsum, atq̄ in oratione acceptū. Curuum enim si cōmuniter ac per se sumatur, idem significat in simo & in vero: at cōiunctum illac cum naso hac cum cruribus, nil prohibet aliud atq̄ aliud significare: præsertim cum idem sit nasum curuum et nasū simū appellare. Deinde vero non est permittendū aduersario, ut in recto casu subiectum, cum ista verba definit, accipiat: quandoquidem falsa illo modo fiat oratio: neq̄ enim verū est in recto, simū est nasus curuus, sed in obliquo dicendū, simū est nasi talis affectio. Quocirca nil absurdum sequitur, si in alio casu verbum illud nasus repetatur dicens nasum simū esse nasum habentē nasi curui.

tatem. Quod autem ad solæcismos attinet, unde illi quidem ducatur supra exposuimus: quomodo autem ijs occurrendum sit, ex ipsis captionibus intelligemus. Nam istæ quas subiiciam ad solæcismum efficiendum omnes pertinent. Nonne quod verè dicis hoc reuera est? dicis autem aliquid esse lapidem, est igitur aliquid lapidem. At enim qui lapidem dicit non neutrum, sed masculinū, non nominatiuū, sed accusatiuum dicit. Quocirca si hunc in modum interrogasset alius, nonne quem tu esse vere dicis, est illud? statim apparuisset illum non latine loqui: quemadmodū ne is quidē latine loqueretur, qui interrogaret, nonne hic est quā tu esse dicis? Lignū vero & aliā quæuis nomina quæ nec masculina nec fœminina sunt an illo modo mutatis casibus interroges, nil refert: unde etiam fit ut si illam captionem ad neutrum accommodes, non fiat solæcismus: nonne quod tu esse dicis illud est? lignum autem tu esse dicis, lignū igitur est. Lapis autem & articulus hic, masculinorū habet inflexionem. At vero si interrogauerit quispiam, sit ne iste illa? tū subiecerit, nonne iste est Coriscus? & ad extremū concluserit est igitur iste illa: non erit profecto hoc modo conclusus solæcismus: ne si Coriscus quidē reuera idem significet cū aliqua re quæ est fœminini generis, illud autem ita esse non admiserit respondēs. Nam ut aliquid tandē cōficiatur, illud præterea ad superiores interrogationes adijci debet.

Quod si neq̄ ita est, neq̄ ita esse admiserit respondens,
 omnino nulla fiet ratiocinatio, nec reuera, nec quod ad
 hunc quidem attinet qui interrogatur. Simili igitur mo-
 do, & hic quoq̄ oporteret verbū illud, lapidē, nominatiuū
 significare. Quod si nec ita sit, neq̄ ita esse dederit respō-
 des omnino illi cōclusioni nullus est locus: speciē autē ali-
 quā ex eo accipit, quod qui sunt reipsa dissimiles nomi-
 nis casus, similes esse videntur. Quid? nonne hac vere di-
 cetur esse illud ipsum quod tu eam esse dicis? Atqui tu
 hanc parmā esse dicis: est igitur hac parmā. An hoc mo-
 do nil confectum est. Certe. Nā, hac, non parmā in accu-
 satiuo sibi iungit, sed in nominatiuo parma, hanc autē,
 parmā indicat in accusatiuo. In hac quoq̄ simile vitium
 est, nōne hic est illud ipsum quod tu eum esse dicis? tu au-
 tem Cleonē esse dicis, Est igitur hic Cleonem. Neq̄ enī
 articulus, hic, Cleonem in accusatiuo sibi iūgere debuit,
 quippe cum in prima interrogatione dictum sit, quē tu
 esse dicis hic est, non autem hunc est. Neq̄ enim qui hoc
 modo dixisset latine fuisset locutus. Nonne scis tu illud?
 Est autem illud lapis, scis igitur lapis. An pronomen, il-
 lud, non eodem modo sumitur in priore propositione, scis
 ne illud? atq̄ in posteriori, Est autem illud lapis? profecto
 in priore accusatiuus erat, in posteriore nominatiuus. nō-
 ne hoc scis cuius tu habes scientiam? Habes autē lapidis
 scientiam, scis igitur lapidis. An illud, hoc, demonstrat

lapidem in accusatiuo, huius autē lapidis in genitiuo?
 At qui concessum est cuius habes scientiam, hoc te scire,
 in accusatiuo, non huius in genitiuo. Quare concluden-
 dum fuit, scis igitur lapidē, non lapidis. Quod igitur hu-
 iusmodi captionibus nō cōcludatur solæcismus, sed vide-
 atur modo concludi, & quomodo ys occurrendū sit, ex ys
 quæ sunt a nobis exposita plane intelligi potest. Illud au-
 tem hoc loco nobis intelligendum est, nō esse vnius generis
 omnes captiones, sed nōnullas esse in quibus facile sit cau-
 sam captionis perspicere, nōnullas ī quibus difficile: idq̄
 dico vsuuenire etiam in ys quæ sunt eiusdem generis, nā
 eiusdem generis appellandæ sunt, quæ ex eodem loco du-
 cūtur. Ac eadē quidē captio alijs ex genere earū esse vide-
 tur quæ ex verbis ducuntur, alijs ex alio genere. Id quod
 propterea fit quia vt quæq̄ res varie cōmutatur, ita non
 æque semper solet esse perspicua. Quemadmodū igitur
 inter eas quæ ex homonymia ducūtur (qui certe locus est
 omnium vnde oriuntur fallaces conclusiones vulgatissi-
 mus) quædam sunt quæ cuius etiam imperito sunt aper-
 tæ: adeo q̄ ridiculæ et leues captiones, ex verbo propemodū
 omnes eruntur, cuiusmodi sūt ista. Vir ferebat per sca-
 las διφρα. Et Quo properatis? περὶ τῆς κερδαίης. Et vtra bo-
 num ante pariet? neutra sed retro vtraq̄. Nunquid pu-
 rus est Boreas? non sed ī purus qui mendicos æque & mer-
 catores interficit. Nunquid εὐαρχος ille est? nō, sed Ἀπολ

lonides. Eodem plane modo ex alijs locis huiusmodi non
 nulla per faciles ducuntur conclusiunculae. Sed etiam
 sunt alia, quae vel doctissimos quosq; impediunt. Id quod
 eo argumento intelligi potest, quod inter se de nominum
 significationibus saepe dissentire docti homines conspici
 untur. Verbi gratia, utrum eodem semper modo accipiā
 tur vnum, et, ens, an alio atq; alio, parum inter doctos cō
 uenit. Quibusdam enim visum est nullam inesse in ijs
 verbis, vnum, & ens, ambiguitatem. Alij ex eo dissoluūt
 ratios Parmenidis & Zenonis, qd' ens & vnū multipli
 citer dicuntur. Nec secus fit in captionibus quae ex accide
 te alijsq; locis eruuntur; nā in ijs quoq; alia facile alia dif
 ficile perspiciuntur. Atq; nosse ex quo genere sit quaeq;
 & utrum reprehensionis vim habeat an minus non est pa
 riter in omnibus manifestum. Porro autem acuta argu
 taq; captio appellari solet, quae multū in animo relinquit
 dubitationis. Ea enim est quae acrius pungit mordetq;
 Ambigendi autem duplex est causa: Una, quae locū ha
 bet in ijs quae concludendi vim necessariam habent, cum
 dubitatur vtra assumptionum neganda sit. Altera, quae
 propria est fallaciarum cōtentiosarumq; cōclusionum, cū
 de ratione indicandi vitij, eiusq; quod plus acceptum est
 quā oportuit ad necessariam cōclusionem, ambigitur.
 Itaq; inter eas quae necessario cōcludūt, vt quaeq; est acu
 tissima, ita plurimū adfert dubitationis. Est autem illa

acutissima ratiocinatio quæ ex ijs quæ sunt quam maxime probabilia, aliquid aut probat, aut refutat, quod est maxime probabile. Nam cum illa vna sit ratiocinatio, accepto disparato cõclusionis cum altera sumptionum, semper necessario quod volet concludet: quandoquidem necesse sit, vt ex æque probabilibus, hac ratiõe, semper quod æque probabile est aut confirmetur, aut refutetur: qua ratione efficitur vt ambigere hoc in loco necesse sit. Est igitur illa imprimis & maxime arguta, qua pariter a conclusionem & a sumptionibus adfert dubitationem. Secundo loco, qua ab vtriusq; sumptionibus æqualem relinquit, vtra neganda sit, dubitationem. Cum enim sit altera neganda, vtra tandem ea sit non est facile decernere. Inter eas autem quæ fallaces & contetiosæ sunt, illa primo loco acuta censenda est in qua non statim apparet sit ne consecutio necessaria nec ne, & vtrum sit ea dissoluenda negando falsam aliquam quæ sumpta sit propositionem, an distinguendo. Secundo loco numerabitur quæ id quidem minime habet dubium, vtrum sit negando, an distinguendo soluenda, sed tamen quænam ex omnibus interrogationibus sit neganda, & quæ distinguenda, an scilicet quæ complexionis loco accipitur, an ex sumptionibus aliqua, non satis intelligitur. Interdum igitur argumentatio forma vitiosa, inepta est ac ridicula nimirum quando sumptiones valde incredibiles sunt aut falsæ, interdum mini-

mè contēnenda est. Quando enim in argumentatione desideratur talis aliqua interrogatio, ex qua potissimū argumenti vis duci debuit, qui illam non sumpsit, rem tamen quasi ratiocinatione concludit, is ineptā omnino ratiocinationem facit. Sin quod prætermissum est, ex genere est eorum, quæ extrinsecus ad rem valent, non continuo illa argumentatio aspernanda est: quin argumentatio bona est, culpa autem omnis est penes eum, qui non rectè interrogavit. Sicut autem argumenta varijs modis dissoluntur: vno modo, vt ad ipsam argumentationem pertineat solutio: altero, vt ad interrogantem atque adeo ad ipsam interrogandi rationem: tertio, vt ad neutrum conferatur: ita etiam tribus modis tractantur interrogationibus argumenta: vno modo, vt ad id, quod propositum est, omnes tuas rationes conferas: altero, vt respondentem persequaris: tertio, vt disputando rationem habeas temporis: quod postremū tum euenit cum plus temporis desideratur ad refutandam solutionem, quam dedit aduersarius; quàm patitur spatium temporis, quod ad disputandum concessum est. Atque illa quidem omnia hætenus exposita sunt, ex quot, quibusque locis ducuntur omnes, captiosæ conclusiones, quæ solent inter disputandum incidere: deinde quo modo sit mendacij arguendus aduersarius, & quibus rationibus eò perducendus, vt paradoxa aliqua dicere videatur: tū quibus ex causis potissimū

nascatur solæcismus: mox quo modo interrogādū esset,
 quæq̄ esset interrogationum collocatio: deinde quisnam
 esset vsus tractationis huiusmodi sophisticarum captio-
 num: postremò quæ in vniuersum esset ratio responden-
 di, & quo modo singula rationes, & syllogismi dissoluen-
 di essent. Nunc reliquum est, vt postquam à capite repe-
 tierimus institutum nostrum, de eoq̄ pauca dixerimus,
 finem huic disputationi imponamus. Hoc igitur à prin-
 cipio diximus, fuisse nostrum institutum, vt inuenire-
 mus facultatem quandam differendi, de quacunque re
 proposita ex ijs, quæ essent in re proposita quàm maxi-
 mè probabilia. Est enim hoc officium dialectices, tum
 eius, quæ per se dicitur, tum eius, quæ intentando & ex-
 periundo cernitur. Sed quoniam par est, sic esse hac arte
 instructum dialecticum (ne quæ in re hac ars Sophisti-
 ca, cui finitima est, cedat) vt non modò experiundi cau-
 sa probabiliter alterum interrogare possit, sed etiam vt
 scientiam rei præ se ferat: propterea non tantum illud,
 quod modò dictum est, posuimus huius artis officium,
 quod in exigenda ab altero ratione cernitur, sed etiam
 in eo, vt si quando à nobis exigatur ratio de eo, quod de-
 fendendum in disputatione suscepimus, constantissimè
 ac sine vlla repugnantia tueamur: idq̄ ex ijs, quæ sunt
 quàm maximè probabilia. Cur autem id etiam partem
 muneris dialectici fecerim, paulo ante rationem subie-
 ci: ob quam etiam causam Socrates interrogabat sem-

per res p̄debat nunquam: quia se nil quicquam scire profitebatur. Illud porrò in superioribus libris explicatum est, quæ, & quot sint questionum genera, in quibus hæc ars versatur: & quæ essent, & in quo numero ea, ex quibus ipsa constaret disputatio: tum quo modo earum rerum magna copia nobis suppetere posset: postremò de ratione interrogandi, omninoque de collocatione, quæ sit interroganti obseruanda: itemq̄ de responsione, & ratione dissoluendorum argumentorum diximus: omninoq̄ exposuimus cetera omnia, quæ visa sunt ad illam differendi rationem pertinere. Posthæc autem docuimus, de fallacibus & captiosis conclusionibus, quemadmodum etiã paulo ante dictum est. Quæ cū ita sint, profecto iam dubitari non potest, quin satis commode ad exitum à nobis id perductum sit, quod institueramus. Iam verò ne quis ignoret, quid nobis in explicatione huius artis vsuenerit, illud intelligendum est, eorum omnium, quæ inueniuntur, aliqua esse, quæ iam antè ab alijs aliqua ex parte comprehensa, subtilius postea & quasi particulatim elaborata, operatandem eorum, qui illa postea accipiunt, longius progrediuntur, magnumq̄ incrementum capiunt: Alia autem à prima origine inuenta, nō ita multum à principio progrediuntur: sed tamen multò plus utilitatis habent illa initia, quàm reliqua omnis, quæ ex ijs proficiscitur, accessio. Est enim (vt dici solet)

principium maximā pars totius: ideoq̄ difficilimum.
 Quantò enim vi & facultate maiore est, tantò minore
 est magnitudine: eaq̄ de causa difficilimè perspicitur:
 eo autem inuento non est difficile conferre & adycere re-
 liqua. Porrò autem illud, quod dixi, cum in alijs ferè om-
 nibus artibus, tum in arte oratoriā vsuuenisse maximè
 conspicitur. Qui enim huius artis principia inuenere,
 parum admodum progressi sunt. Qui autem nūc sunt
 in eo genere illustres & probati, acceptis ijs, quæ à multis
 tractata quasi per successionem paulatim processerant,
 in eos fines, quos nunc habet, artem protulerunt. Tisias
 quidē primus addere cœpit ijs initijs, quæ à primis inue-
 toribus profecta erāt. Hunc Thrasymachus secutus est:
 cui deinde successit Theodorus, aliq̄ permulti, qui sin-
 guli suas quasdā particulas adiecerūt: ut iā non sit mi-
 rum in tantā magnitudinem eam tandem excreuisse.
 At verò huius artis, in cuius explicatione versamur, nō
 pars quædam iam antè inuenta & elaborata erat, pars
 altera minus explanata: sed omnino nil in eo genere ad-
 huc ab alijs traditum extabat. Nam qui adhuc merce-
 de conducti natam ad contentiones differendi rationem
 docuerunt, idem ferè quod Gorgias sequuti sunt in do-
 cendo institutum. Ut enim hic ad dicendum, ita illi ad
 disputandum, orationes ediscendas discipulis tradebant
 de ijs rebus, in quas sæpius suos utriq̄ sermones induce-

bant. Unde efficiebatur, ut discipuli celeriter illi quidem, sed citra ullam artem, quæ ab illis tradebantur, discerent. Illi enim ita demum se rectè docere existimabant, si omissa arte, ipsum artis opus proponerent. Ut si quis se profiteatur artem traditurum, quæ ne pedes postea ullus offendat, effecturus sit, ac postea non sutoriam ille quidem doceat, neque unde parari possint, quæ ad eam res sunt necessaria, ostendat: sed magnam calceorum omnis generis multitudinem proferat. Sanè qui hoc fecerit, ad usum quidem profuit, artem autem non attigit. Ac de arte quidem Rhetorica satis multa à veteribus tradita habuimus: de hac autem differendi ratione, nil planè habuimus, quod alijs acceptum referamus: sed nos longo usu singula inquirendo, multum temporis magno cum labore consumpsimus. Si igitur vobis ea considerantibus videatur hæc ars illis, quæ nos tradidimus, in ijs satis accuratè explicata, præ alijs disciplinis, quæ ex longa successione in tantam excreuerunt amplitudinem, hæc profecto vestra sunt auditorumve partes, ut si quæ prætermissa sint in tractatione huius artis, ea nobis bona cum venia condonetis: & si quæ rectè inuenta, magnas eo nomine nobis gratias habeatis.

Errata sic emenda.

A Pud Porphyrum pag. 4. linea prima pro, quibus, reponē
generibus.

In libris de demonstratione pag. 10. lin. 8. leg. quod qui ita probāt.
Et paulo post lin. 11. Illud autem sequi incommodum quod dico.
Pag. 11 lin. 13. in prima figura concludantur omnia.

Pag. 15. lin. 2. quæ in omni insunt, & per se rei conueniunt, & hoc
ipso. Pag. 16. lin. 5. pro veluti lege quinetiam. Pag. 23. lin. penult.
conueniat, & maius. Pag. 36 lin. 2. pro ijs verbis, in quibus versatur
Optice, legendum, in quibus ipsa versatur. Et lin. 4. pro, ipsius, le
ge suis. Pag. 39. lin. 17. tum ex b ipsum c.

Pag. 48. lin. 11. dele, etiam. Pag. 49 lin. 20. Atqui illud etiam. Pag.
51. lin. 1. & nullum b esse c assumatur. Pag. 54. lin. 18. percipere nō
possit. Pag. 55 lin. vlti. probasse censetur. Iis vero. Pag. 79. lin. 7. ne
cessse est. Pag. 80. l. 10. delendum est verbū illud propositio. Pag. 81.
lin. vlt. Sumptionem esse. Pag. 82. lin. 5. per affirmantem. Pag. 86.
lin. 11. & omne b esse c. Pag. 103. lin. vlt. agitata. Pag. 106. lin. 19:
esse oportet, quia. Pag. 109. lin. 5. dele, id. Pag. 118. lin. 16. pro illis ver
bis, per quam postquā eē triangulū assequuti, legendum est, quod
postquam esse assequuti sumus. Pag. 119. lin. 19. pro ijs verbis, Sunt
vero & alia. Alia vero. Et lin. 21. delendum est, quæ. Pag. 120. lin.
12. vbi est, affecta demonstratio, legendum est, affecta definitio.
Pag. 121 lin. 19. & 20. ita legendū. Mediū porro istud idē valet, q;
rei forma atque essentia, propterea quod oratio hæc, illam ipsam
declaret. Pag. 122. lin. vlt. causa igitur cur a (quod nihil est quàm
finis cuius causa illud fit) ōni c insit, est b. Pag. 138. lin. 4. ut æquo:
In lib. de Reprehensionibus sophistarum. Pag. 41. lin. 5. Brysonis
autem. Pag. 45. lin. 20. interdum recte. Pag. 65. lin. 4. hæc modo le
gendum est, quod huic nil sit contrarium, illi aliquid aduersetur,
et si hoc verum dicat, nos tamen contra aliquid illi esse contrariū.

Excussum fuit hoc o-

pus Melchioris Beleago diligentia, ac
impensis in gratia literarum.

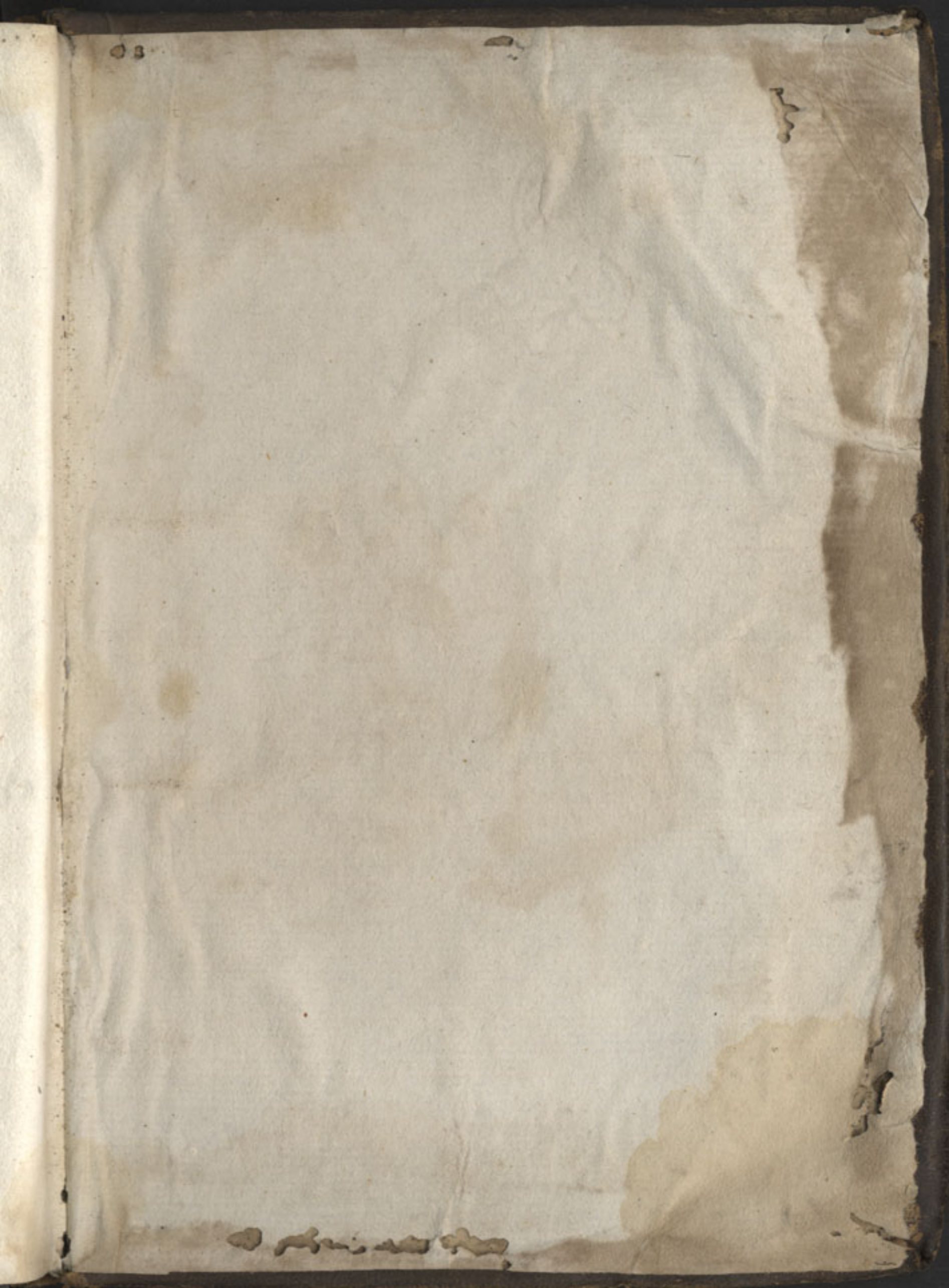
Excudebant Ioannes Barrerius & Ioannes Alua-
rus Typographi Regij.

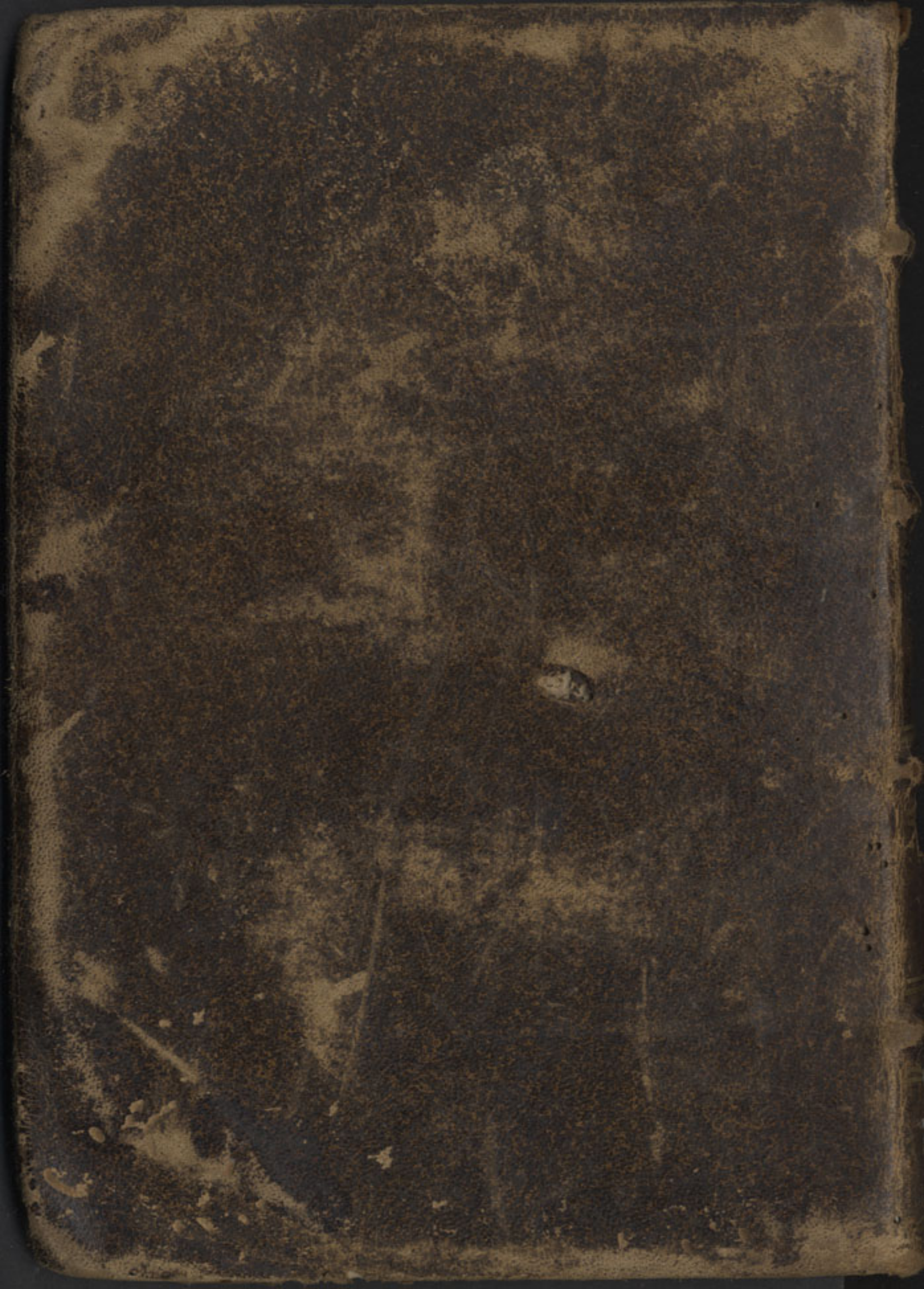
Anno. M. D. XLIX.
Mense Septemb.

27

ARISTOT
TRATATUS
VARIOS

R
12
12